

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÁ EKONOMIKA A SPRÁVA

Zhodnocení vybraných nástrojů řešení hmotné nouze v okresech Moravskoslezského
kraje
Evaluation of the Selected Tools Solving Material Need in the Districts of the
Moravian-Silesian Region

Student:

Bc. Nikola Baránková

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Eva Kovářová, Ph.D.

Ostrava 2020

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Nikola Baránková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa
Téma: Zhodnocení vybraných nástrojů řešení hmotné nouze v okresech
Moravskoslezského kraje
Evaluation of the Selected Tools Solving Material Need in the Districts
of the Moravian-Silesian Region
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Hmotná nouze jako sociální událost
 3. Analýza vybraných nástrojů řešení stavu hmotné nouze
 4. Zhodnocení objemu a struktury vyplacených dávek hmotné nouze ve vybraných okresech
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, 2015. 269 s. ISBN 978-80-245-2096-4.
KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přeprac. a aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 569 s. ISBN 978-80-7478-921-2.
PLATT, Lucinda and Hartley DEAN, eds. *Social Advantage and Disadvantage*. Oxford: Oxford University Press, 2016. 392 p. ISBN 978019737070.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Eva Kovářová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2019

Datum odevzdání: 24.04.2020

doc. Ing. Iveta Vrabková, Ph.D.
vedoucí katedry

doc. Ing. Lenka Kauerová, CSc.
proděkan pro studium
na základě pověření k jednání č.j.
VSB/19/050319/9900 ze dne 24. 9. 2019

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, kromě přílohy 1, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 13. května 2020

.....
Bc. Nikola Baránková

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Hmotná nouze jako sociální událost.....	7
2.1	Sociální událost.....	7
2.2	Sociální politika.....	7
2.2.1	Základní principy sociální politiky.....	8
2.2.2	Funkce sociální politiky.....	10
2.2.3	Subjekty a objekty sociální politiky.....	11
2.2.4	Modely sociální politiky.....	11
2.3	Chudoba.....	13
2.3.1	Koncepty chudoby.....	14
2.3.2	Měření chudoby.....	15
2.3.3	Hlavní možné způsoby měření chudoby.....	16
2.4	Sociální vyloučení.....	19
2.4.1	Rizikové faktory působící na růst chudoby a sociálního vyloučení.....	21
3	Analýza vybraných nástrojů řešení stavu hmotné nouze.....	23
3.1	Systém pomoci v hmotné nouzi.....	23
3.1.1	Osoba v hmotné nouzi.....	24
3.1.2	Osoba, která není v hmotné nouzi.....	24
3.1.3	Započítávání příjmů pro účely výplaty dávek v hmotné nouzi.....	25
3.2	Příjmy a životní podmínky domácností.....	25
3.3	Příspěvek na živobytí.....	27
3.4	Doplatek na bydlení.....	28
3.4.1	Bezdotkatkové zóny.....	29
3.5	Mimořádná okamžitá pomoc.....	31
3.6	Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v ČR.....	32
3.7	Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v krajích.....	36
4	Zhodnocení objemu a struktury vyplacených dávek hmotné nouze ve vybraných okresech.....	41
4.1	Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v MSK.....	41
4.2	Sociálně-ekonomická charakteristika okresů MSK.....	43
4.3	Vývoj dávek hmotné nouze v okresech MSK.....	47
4.3.1	Dávky hmotné nouze v okrese Bruntál.....	47
4.3.2	Dávky hmotné nouze v okrese Frýdek-Místek.....	50
4.3.3	Dávky hmotné nouze v okrese Karviná.....	53
4.3.4	Dávky hmotné nouze v okrese Nový Jičín.....	56

4.3.5	Dávky hmotné nouze v okrese Opava	59
4.3.6	Dávky hmotné nouze v okrese Ostrava-město	63
4.4	Souhrnný vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech MSK	66
5	Závěr	71
	Seznam použité literatury	73
	Seznam zkratk	76
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Dávky pomoci v hmotné nouzi jsou v České republice aktuální a hodně diskutované téma, jak v politickém prostředí, tak i ve společnosti. Na jedné straně je snaha pomoci lidem, kteří mají nedostatečné finance k uspokojení základních životních potřeb, ale na straně druhé lidé tento systém zneužívají a jsou jen pasivními příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Problémem je, že čím dál více zpříšňující se podmínky ve vyplácení dávek dopadají i na lidi, kteří tuto pomoc potřebují a nezneužívají tento systém pomoci v hmotné nouzi. Tito lidé jsou následně ohroženi chudobou či sociálním vyloučením ze společnosti.

Cílem diplomové práce je zhodnotit objem a strukturu vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje při zohlednění sociálně-ekonomické situace v těchto okresech za sledované pětileté období, tedy od roku 2014 do roku 2018. K dosažení stanoveného cíle byla použita metoda popisu, metoda popisné charakteristiky, analýzy v letech 2014 až 2018 a nakonec srovnání zjištěných dat metodou podmíněného formátování.

Na základě cíle diplomové práce je stanovena hypotéza, a to *objem vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje budou klesat v důsledku zlepšení sociálně ekonomické situace.*

Diplomová práce je rozdělena do 5 kapitol včetně úvodu a závěru. **Druhá kapitola** je zaměřena na vymezení základních teoretických aspektů hmotné nouze jako sociální události. Nejdříve se kapitola zaměřuje na charakteristiku sociální události, dále na sociální politiku a její principy, funkce, subjekty a modely. Druhá část kapitoly se zabývá chudobou, ve které jsou popsány její koncepty, měření chudoby a způsoby jakými lze řešit chudobu. Poslední část podkapitoly se zabývá sociálním vyloučením a rizikovými faktory, které působí na růst chudoby a sociálního vyloučení.

Třetí kapitola je zaměřena na analýzu vybraných nástrojů řešení stavu hmotné nouzi. Nejprve je v teoretické části popsán systém pomoci v hmotné nouzi a dále pak i jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi v České republice. Poté následuje praktická část, ve které jsou znázorněny dávky pomoci v hmotné nouzi za Českou republiku, a poté i za kraje ČR. Tento vývoj je sledován za 5-leté období, čili 2014-2018.

Čtvrtá kapitola zhodnocuje objem a strukturu vyplacených dávek hmotné nouze v okresech Moravskoslezského kraje za pětileté období při zohlednění sociálně-ekonomické situace v těchto okresech. Poslední část této kapitoly je věnována souhrnným ukazatelům zjištěných výsledků.

Diplomová práce je napsaná na základě odborné literatury, platných právních předpisů a internetových zdrojů především z Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. Důležitým zdrojem byly materiály o počtu a objemu vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje, které byly poskytnuty Úřadem práce v Ostravě.

2 Hmotná nouze jako sociální událost

Tato kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol. První podkapitola řeší charakteristiku sociální události jako pojmu. Druhá podkapitola se zaměřuje na charakteristiku sociální politiky, její principy, funkce a základní modely. Třetí podkapitola se zabývá chudobou, jejími koncepty a měřením a hlavními možnými způsoby řešení stavu hmotné nouze. Poslední podkapitola je věnována sociálnímu vyloučení.

2.1 Sociální událost

Sociální událost je stav, který může ekonomicky a sociálně ohrožovat život člověka a jehož důsledky nemohou postižené osoby nebo její rodina odvrátit vlastními silami. Řešení takového stavu vyžaduje společenskou ochranu. Míra sociální ochrany a zapojení státu musí být z dlouhodobé udržitelnosti úzce vázaná především na finanční možnosti a stavu veřejných financí dané ekonomiky. [1]

Sociální událost lze definovat jako negativní poměr nově nastalého příjmového stavu k dosavadnímu příjmovému standardu jednotlivého občana nebo domácnosti. V České republice je důležitým nástrojem pro řešení sociálních událostí pojišťovací systém. Jedná se hlavně o systém důchodového, nemocenského pojištění či příspěvek na aktivní politiku zaměstnanosti. [2]

Musí vždy platit, že jedinec, který má prostředky získané vlastní práce nebo vlastním zapříčiněním, se musí mít mnohem lépe než jedinec, který se nedokáže o sebe postarat sám a musí mu pomáhat stát. [1]

2.2 Sociální politika

Sociální politiku nelze jednoznačně definovat a ani vymezit. Neexistuje jednoznačná definice a mnoho autorů, kteří se zabývají sociální politikou, mají odlišné chápání pojmu jak v teorii, tak v praxi. Avšak je zřejmé, že sociální politika je politika, která se prvotně zaměřuje na člověka, na rozvoj a kultivaci jeho životních podmínek, rozvoj osobnosti a kvality života. Sociální politiku je nutno zejména vnímat jako celek i určitý systém s vnitřními složitými vazbami, a také s vazbami na ostatní prvky společenského systému. Lze tedy říci, že je úzce spojována na společenské okolí. [3]

Lze konstatovat, že sociální politika je soustavná a cílevědomá snaha určitých jednotlivců ve svém zájmu udržet či dosáhnout změny ve fungování nebo pomoci

rozvoji svého i jiného sociálního systému či sociální politiky. Důsledkem je činnost, rozvoj nebo změna systému vlastního či jiného. [4]

V České republice je sociální politika založena na dvou přístupech. Jedná o širší a užší pojetí sociální politiky. Z širšího pojetí lze vymezit sociální politiku jako určité jednání státu, ale i ostatních subjektů, kterými je ovlivňována sociální sféra společnosti. Dle užšího pojetí sociální politiky je politika především o reagování na sociální rizika a jejich negativní důsledky (např. stáří, nemoc). Dále se v tomto pojetí snaží eliminovat sociální přísnosti, které doprovázejí fungování tržního mechanismu. [3]

Sociální politika dle Evropské unie je součástí sdílené pravomoci a členských států. Z toho vyplývá, že pravomoc přijímat závazné právní předpisy v oblasti sociální politiky má Evropská unie i členské státy. Členské státy mají rozsáhle pravomoci, kdežto Evropská unie má omezené. Dochází k tomu, že sociální politika na úrovni členských států je realizovaná efektivněji, než na úrovni Evropské unie. Klíčovým cílem Evropské sociální politiky je rovnost pracovních příležitostí pro ženy a muže a také zajištění kvalitnějších pracovních míst. [5]

K důležitým cílům sociální politiky patří hlavně zlepšování životních podmínek občanů, vytváření důstojných podmínek života a zajištění rovných příležitostí všem lidem. [5]

Dle mého názoru je hlavně podstatné pro sociální politiku, aby každý stát zajistil dostupnou zdravotní péči a vzdělávání všem občanů, rovné příležitosti pro muže a ženy v pracovních příležitostech a zajištění dostatečného minimálního příjmu v zaměstnání. Důležité je také, aby se stát dokázal postarat o své občany, pokud dojde k nějaké sociální události, jako například ke ztrátě zaměstnání nebo k vážné nemoci a stát by měl těmto lidem zajistit podmínky k návratu zpátky do normálního života.

2.2.1 Základní principy sociální politiky

Pro sociální politiku jsou důležité principy, na kterých je tato politika postavena. Jde o nějaké myšlenkové postupy nebo pravidla, které se promítají do sociální politiky. Řada autorů (například se jedná o Krebse, Kaczora, Dukovou a další) se shodují na tom, že níže uvedené principy jsou nejpoužívanějšími a nejfrekventovanějšími principy.

Princip sociální spravedlnost patří mezi důležité a klíčové principy. Každá společnost tento princip vnímá odlišně a záleží hlavně na míře vyspělosti dané společnosti, ekonomickém bohatství, tradicích, preferencích politických stran atd.

Jedná se o určitá pravidla, podle kterých se rozdělují příjmy a bohatství v dané společnosti mezi občany. [3] Na tento princip existují různé pohledy, ale zjednodušeně je můžeme představit ve třech důležitých přístupech k sociální spravedlnosti. Jedná se o přístupy každému stejně, každému podle zásluh, každému podle jeho potřeb. Přístupy k sociální spravedlnosti každému stejně a každému podle zásluh se ve vyspělých ekonomikách nevyskytuje a jde především o extrémní vnímání sociální spravedlnosti. Ve vyspělých ekonomikách se používá přístup každému podle jeho potřeb, kdy jsou zohledňovány jak jednotlivé potřeby daných osob, ale také i vlastní zásluhovost (ekonomická aktivita a přínos osoby pro společnost). [1]

Princip sociální solidarity slouží jako prostředek k naplňování sociální spravedlnosti. Jedná se o určité mechanismy přerozdělování peněz, a to především daně, zdravotní a sociální pojištění atd. Cílem je shromáždit finance na uskutečnění sociální politiky a naplňování sociální spravedlnosti. Mezi nejčastějšími typy sociální solidarity patří například solidarity chudých s bohatými, mladých se starými, zdravých s nemocnými, ekonomicky aktivních s nezaměstnanými, bezdětných s občany, kteří se starají o své děti. [1]

Princip subsidiarity je založen na tom, že každý občan je povinen si nejdříve pomoc sám nebo pomocí rodiny. Rodina si taktéž musí pomoci vlastními silami. Stát je v tomto principu až na posledním místě. Stát se primárně snaží o vytvoření podmínek, aby si občan mohl nejprve pomoci vlastními silami. Tento princip je založen na určité výchově daného obyvatelstva k převzetí vlastní odpovědnosti a měl by se realizovat postupnými kroky. [3]

Princip ekvivalence je opakem principu solidarity, kdy výše sociálních příjmů závisí na výši příjmu z ekonomické činnosti. Cílem je podpora motivace k práci, sociální nezávislost na státu a soběstačnost občanů. Z důvodu těchto cílů dochází k nižším nárokům na rozsah přerozdělování na sociální účely. [5]

Princip participace je založen na tom že, občan se jen nepodílí na sociální politice jako objekt, ale aktivně je schopen pomoci a stává se z něho respektovaný a plnohodnotný subjekt. Informovanost, zodpovědnost nebo vzdělanost je v tomto principu významné. Občan se aktivně podílí a rozhoduje o realizaci sociálně politických opatření.[2]

2.2.2 Funkce sociální politiky

Funkce sociální politiky musí spolu vzájemně souviset, působit komplexně a vztahovat se k velice rozmanitým objektům. Mohou mít a mají na objekty svého působení odlišný vliv. Projevují se nepochybně i v globálním vlivu tzv. působí na společnost jako celek. [3]

Ochranná funkce je založena na ochraně obyvatel před vznikem popřípadě dopadem sociálních událostí, které by mohly ohrozit jejich život nebo zdraví. Zajišťuje sociální ochranu a podporu státu v nemoci, stáří, mateřství, invalidity nebo ztráty zaměstnání. [1]

Přerozdělovací funkce slouží k přerozdělování prostředků od těch, kteří mohou být solidární (ekonomicky aktivní občané) k těm, kteří pomoc potřebují. [1] Jde ale také o rozdělování životních šancí a příležitostí. [3]

Homogenizační funkce se pokládá za docela novou a cílem je zmírnění sociálních rozdílů v podmínkách občanů či sociálních skupin a slouží k odstraňování těchto rozdílů. [3] Základem této funkce je, aby lidé dostali stejné šance k využití statků jako je například vzdělávání, zdravotní péče, zaměstnání či bydlení. Nástrojem je pomoc nízkopříjmových skupinám občanů či stanovení životního minima. [2]

Stimulační funkce by měla podněcovat občany k žádoucímu chování. Díky existenci řady zvýhodnění může dojít k zvýšení porodnosti či ochotu pečovat o seniory. Například klesající výše podpory v nezaměstnanosti motivuje lidi k rychlejšímu nalezení zaměstnání. [1]

Preventivní funkce má za úkol především předcházet negativním důsledkům souvisejícími se sociálními situacemi (např. chudoba, kriminalita, nezaměstnanost) a odstraňovat a snižovat tyto faktory. Ovlivňována je hlavně politika vzdělávání, protože působí na zaměstnávání osob a dále pak politika zdravotnictví, která hlavně lpí na prevenci občanů. [2]

Všechny výše uvedené funkce jsou důležité, ale dle mého názoru je nejdůležitější funkce ochranná, která slouží k ochraně občanů a chrání jejich zdraví a života. Navíc z výše uvedených funkcí se jedná o nejstarší a zároveň stabilizační funkci. Dále významná je funkce homogenizační, která se snaží zajistit stejné podmínky například ve vzdělávání nebo zdravotní péči pro všechny bez sociálních rozdílů.

2.2.3 Subjekty a objekty sociální politiky

Tvůrci neboli subjekty jsou realizátoři sociální politiky a nesou za ní zodpovědnost. Stát, který je hlavním subjektem sociální politiky do značné míry vymezuje pojetí, obsah, cíle a úkoly na daném území. Členit subjekty sociální politiky lze na státní, nestátní, tržní nebo ostatní netržní. Hlavním a významným subjektem je stát a jeho orgány. Významnou roli mají také nadnárodní a mezinárodní instituce a subjekty (např. EU, UNESCO), kteří usilují o mezinárodně uznávané právní nástroje v oblasti sociální politiky. Nestátními subjekty sociální politiky jsou například zaměstnavatelé, firmy, regiony, místní komunity, obce, občanské organizace a iniciativy, církve, občané, rodiny, domácnosti či zaměstnavatelské, zaměstnanecké a odborové orgány. [5]

Objekty neboli příjemci jsou hlavně občané dané země, určité skupiny lidí a jednotlivci, kteří sociální pomoc potřebují. Jsou to osoby, kterým jsou opatření sociální politiky určené, a také jsou na ně orientovány. Určitá opatření sociální politiky jsou určena pro všechny obyvatele (např. právo na zdravotní péči, rovný přístup ke vzdělání) a některá jen pro určité obyvatele, skupiny nebo jednotlivce (např. rodiny s dětmi, nemocní, zdravotně postižení). [5]

2.2.4 Modely sociální politiky

Redistributivní model je někdy nazýván jako univerzalistický s dominantní rolí státu. Hlavní myšlenka je zaměřena na univerzální poskytování dávek, tzv. na vymezené sociální skupiny, bez ohledu na to, jaké jsou jejich jednotlivé příležitosti potřeby pokrýt. [3] Stát je v tomto modelu nejdůležitějším sociálním subjektem a sociální ochrana je poskytována všem občanům dané země. Model se vyznačuje velkou redistribucí. Nejčastěji se do tohoto modelu zařazují země Skandinávie, Dánsko, Holandsko. [2]

Výkonový (korporativní) model je založen na principu, že sociální potřeby by měly být primárně uspokojovány na základě výkonu a produktivity. Je zde kladen velký význam pracovních zásluh pro uspokojování sociálních potřeb lidí. Míra redistribuce je zde mnohem nižší než v redistributivním typu. [3] Je založen na dávkách pojistného typu a nárok na tuto dávku vzniká až po nějaké minimální době ekonomické činnosti. V České republice se jedná například o podpory v nezaměstnanosti, dávka nemocenského pojištění či důchod, kdy musí být odpracovaná nějaká doba, aby člověk

získal tuto dávku. K tomuto typu mají nejblíže například Německo, Rakousko, Francie a další země. [1]

Reziduální model je model, jehož podstatou je individuální odpovědnost každé osoby za uspokojování sociálních potřeb. Tento typ se spoléhá hlavně na trh a jeho instituce a na rodinu. Míra redistribuce je ze všech uvedených typů nejnižší. [3] Výhodou tohoto modelu je, že ekonomicky aktivní lidé nejsou zatíženi odvodem daní nebo sociálním pojištěním. Naopak pokud dojde k nějaké sociální události, musí se člověk spolehnout sám na sebe a stát se zapojuje v tomto modelu mnohem méně. [1] Do tohoto typu sociální politiky nejblíže má USA, Japonsko a v poslední době také Velká Británie. [3]

Ve skutečnosti uvedené modely sociální politiky v této modelové podobě neexistují a jedná se pouze o teoretické modely. V jednotlivých zemích je sociální politika vždy kombinací prvků všech tří modelů. Důvodem je různorodost charakteru sociální politiky. Uvedené modely sociální politiky jsou určitým vodítkem, vzorem vedoucí k ujasnění priorit a negativ spojených s jednotlivými modely. [3]

Tabulka 2.1 – Srovnání modelů sociální politiky

	Redistributivní model	Výkonový model	Reziduální model
Sociální angažovanost státu	vysoká	střední	minimální
Princip sociálního přerozdělování	vysoké dávky širokému okruhu příjemců	zásluhově orientované dávky	nejnutnější případy, základní garance
Úloha nestátních subjektů	nižší	střední	vysoká
Výhody	sociální systém státu pokrývá prakticky všechny zásadnější sociální situace	motivuje občany k ekonomické aktivitě	vyšší odpovědnost občanů a motivace k práci, nižší náklady státu
Nevýhody	drahý a složitý systém, nedostatečná motivace k práci	nutno řešit i sociální situaci občanů, kteří nesplní kritéria zásluhovosti	riziko nedostatečného ošetření některých sociálních situací

Zdroj: KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*, 2015, vlastní úprava

V uvedené tabulce lze vidět přehledně jednotlivé modely sociální politiky, jejich výhody či nevýhody a zapojení státu. Lze říci, že každý model má nějaké specifika a je

důležité jak daná společnost vnímá stát, jeho zasahování a jaká je odpovědnost občanů k sociálním situacím. Záleží také na historii dané společnosti a na jejich tradicích, zvycích. Dle mého názoru by se měl stát co nejvíce zapojovat v sociální politice a měl by plnit hlavní roli a být takzvanou jistotou pro občany, že pokud se stane nějaká negativní sociální událost, neskončí tito lidé například bez domova. Na druhé straně se občané o dávky musí nejdříve zasloužit, a to především pracovní činností. Tito občané by měli být nejdříve motivováni k práci a pomoc od státu by měla být až ta poslední možnost k vyřešení své situace.

2.3 Chudoba

Tradičnímu pojetí chudoby lze rozumět jako nedostatek financí a tento stav neumožňuje zabezpečovat základní životní potřeby v žádoucí i přiměřené míře. Chudobu lze rozdělit na dva druhy a to chudoba v původní podobě a nová chudoba. Chudoba v původní podobě může postihnout kohokoli. Nová chudoba se objevuje od 70. let 20. století v důsledku pohybu na trhu práce a související nezaměstnaností. Roste zejména počet příjemců sociálních dávek a služeb, velký počet nesplacených závazků, vyšší množství osamělých rodičů tzv. samoživiteli, velký počet lidí bez domova a skupiny chudých obyvatel se nachází v určitých částech měst a obcích. V České republice je po roce 1989 dlouhodobě zasažena řada domácností právě chudobou. [2]

Definovat chudobu je možné také jako sociální status člověka, který se vyznačuje hmotným nedostatkem. Jedná se o stav velice relativní a závisí hlavně na prostředí a čase, ve kterém je chudoba hodnocena. [1] Chudoba vyskytující se v Evropě je mnohem méně drastická, než chudoba v Africe, Latinské Americe nebo v Asii. Chudoby ve vyspělých evropských zemích se dotýká jen určitých sociálních kategorií či regionů. [6]

Chudoba není z důvodu osobní nedostatečnosti či osobního selhání, ale je především výsledkem hry strukturálních sociálních sil. Chudoba vzniká vnějšími silami, kdy jednotlivci nemají nad nimi žádnou kontrolu a vytváří sociální řád ve společnosti, kde jsou někteří bohatí a někteří chudí. [6] Naopak jiný autor si myslí, že chudoba je z důvodů nerovného přístupu k rozdělovanému bohatství daného obyvatelstva a dochází k tomu, že životní podmínky a uspokojování základních potřeb nejsou dostatečně zabezpečovány zdroji. Dotčený občan si nemůže z objektivních příčin zvýšit příjem a také nemá k dispozici ani jiné zdroje nebo majetek, který by mu mohly zajistit

prostředky. Souvisí hlavně s hmotnou nouzí, vyloučením osob a sociálních skupin od materiálních zdrojů a dochází k deprivacím. [3] Oba autoři se víceméně shodují, že chudoba není z osobní nedostatečnosti či selhání a může se stát situace, kdy občan je například invalidní a nemá nešetřené peníze ani hodnotný majetek a může být snadno ohrožen chudobou, protože nemá dostatek peněz a nemůže si je ani nějakým způsobem vydělat z důvodu svého nepříznivého zdravotního stavu.

Dále chudoba může vznikat z důvodu sociální nespravedlnosti ve společnosti a jedná se například o nízké mzdy, nedostatek pracovních příležitostí či diskriminace. Chudoba může být i vnímána jako takzvaný atribut jednotlivých pozic v profesích a je tak polem konfliktů a konkurence. Chudí lidé jsou na samotném dně dané profese, protože mají nízkou kvalifikaci a z důvodu soutěžení na trhu práce nemohou získat lepší placené a stabilní zaměstnání. Také z důvodu technického pokroku roste nezaměstnanost nekvalifikovaných pracovníků. Tyto lidé nevlastní žádný nebo malý kapitál a z toho důvodu jsou závislí na vlastnicích kapitálu. Chudí lidé se vyskytují na dně ekonomických, profesních i mocenských struktura pouze jsou objekty existujících autorit. Většinou tyto lidé pracují v odvětvích bez působení odborů, a čím jsou chudší, tím klesá jejich angažovanost ve volbách. [6]

2.3.1 Koncepty chudoby

Absolutní chudoba je stav, kdy člověk není schopen uspokojit své nejzákladnější potřeby, jako je zajištění potravy i ošacení. Může to dojít do takového stavu chudoby, kdy je ohrožen i život jedince. [1] Ve většině případů je tato chudoba problémem zaostalých zemí a především se jedná o Afriku., kde je nedostatek jídla, pitné vody, špatná zdravotní péče atd. [4]

Relativní chudoba je situace, kdy daný jedinec nebo rodina uspokojují své sociální potřeby na nižší úrovni, než je průměrná úroveň v konkrétní společnosti. Objekt dávek hmotné nouzi není člověk, který by neměl co jíst, do čeho se obléci či kde bydlet. Jedná se o lidi, kteří jsou poměrně chudí, ale jejich život není ohrožen. [1]

Objektivní chudoba se zakládá na rozborech sociálně ekonomických informacích o souborech domácností. Chudoba je stanovena ve většině případů státem, který respektuje makroekonomické souvislosti. Objektivní chudoba umožňuje státu oddělit chudé občany od nechudých. [3] Stát také vymezuje, co je považováno za

důstojné uspokojování základních lidských potřeb a stanoví komu, kdy a jaká přísluší konkrétní pomoc. [1]

Subjektivní chudoba se zakládá na hodnocení vlastní životní situace toho daného občana. Jde o to, jestli se lidé cítí chudí či ne a hodnotí to osoby, které se cítí ohroženi chudobou. Záleží hodně na různých okolnostech, jak člověk prožívá a vnímá chudobu v daném čase. Tato subjektivní chudoba je pouze jako určitý doplněk a není určena pro stanovení oficiálních hranic chudoby. [3]

Přímá chudoba předpokládá měření chudoby až po přeměně příjmů do spotřeby. Příjmy jsou zde považovány za nevyhovující, protože nezahrnují různé okolnosti doprovázející jejich přeměnu do spotřeby. Tato koncepce je zejména spojována s kupní silou peněz. [6]

Nepřímá chudoba je založena na hodnocení disponibilního příjmu jednotlivců nebo rodiny. Jedná se o příjmy nominální, které nezahrnují opravy jejich kupní síly a struktury výdajů. Nepřímé měření chudoby má metodologické problémy a jde většinou o zjišťování příjmů. [6]

Preskriptivní chudoba je založena na definici chudých prostřednictvím tzv. expertních odhadů. Týká se to různých spotřebních košů, garantovaných minimálních příjmů nebo vymezených životních minim. Tradiční pojetí preskriptivní chudoby takzvaný Budget Standard je založen na práci s experty, kteří stanoví potřebné životní položky. [6]

Konsensuální chudoba se zakládá na konsensu společnosti o tom, koho pokládat za chudého a koho ne. Pracuje se zde s respondenty a nespolupracují s experty. Je založena na třech variantách. Jedná se o odhad adekvátního minima příjmu celou společností, vymezení seznamu důležitých životních položek celé společnosti a o názor společnosti jakou úroveň podpor je ochotna financovat. [6]

2.3.2 Měření chudoby

Pokud měříme chudobu tak se jedná vždy jen o stanovený koncept chudoby. Nedříve se rozhoduje, jestli se bude chudoba měřit specificky nebo obecněji jako předem stanovené hledisko. Poté se musí vybrat určitý koncept a rozhodnout se mezi určitými mírami chudoby uvnitř daného konceptu. S měřením chudoby souvisí mnoho obecných a specifických metodologických problémů. [6]

Index podílu chudých (Head Count Index HCI) používá Světová banka a ukazuje, kolik procent populace zemi žije z příjmů, jenž je nižší, než stanovená úroveň chudoby. Chudoba se zde měří na základě příjmů. Člověk je považován za chudého, pokud jeho příjem nestačí na základní potřeby. [5]

Multidimenzionální (komplexní) index chudoby využívá Rozvojový program Spojených národů. V potaz se berou tři složky lidského rozvoje a to vzdělání, zdraví a životní úroveň. Tyto uvedené složky se promítají do deseti indikátorů – počet zapsaných do školy a počet let školní docházky se promítá do složky vzdělání, míra dětské úmrtnosti a výživy se promítá do zdraví a přístup k pitné vodě, dostupnost toalet, bydlení, paliva na vaření, možnost vlastnit majetek se týká životní úrovně. Pokud domácnost trpí nedostatkem při více než 30 % indikátorů tak se označuje za chudou. [5]

Hranice chudoby dle Eurostatu se zjišťuje výpočtem jako 60 % národního ekvivalizovaného (poměrného) příjmů na spotřební jednotku. Lze tedy říci, že chudý občan je ten, který má příjmy nižší, než částka 60 % mediánu příjmu v zemi. [1]

Hranice zákonné chudoby se používá pro výpočet a výplatu dávek sociální potřeby. Slouží pro lidi, kteří mají příjem pod hranicí životního minima. [5]

Hranice subjektivní chudoby nevychází z objektivně stanovené hranice chudoby, ale je založen na subjektivním pocitu dané osoby. [1] Je založen na výpovědi jednotlivých domácností o příjmu nutném pro zajištění jejich základních potřeb. Zjišťuje se výpočtem z logaritmického vztahu mezi skutečným příjmem domácnosti, její velikosti a uvedeného minimálního příjmu. Dalším způsobem je zjišťování individuálního pocitu chudoby (například dotazováním v domácnostech respondentů). [5]

2.3.3 Hlavní možné způsoby řešení chudoby

Řešit chudobu lze různými sociálněpolitickými opatřeními, kdy rozlišujeme opatření preventivního charakteru a ta opatření, která řeší až následky. Hlavní význam z hlediska přítomnosti chudoby má preventivní opatření. Sociální problémům je zpravidla vždycky účinnější a finančně lepší předcházet. K předcházení chudoby může hlavně přispět přiměřená vzdělávací politika, důchodové zabezpečení, podpora rodin a politika zaměstnanosti. V dnešním světě má snad největší a nejdůležitější roli v prevenci chudoby vzdělávací politika. [3]

Reálně existující chudoba naznačuje, že prevencí se nelze s chudobou vyrovnat a jsou nutná sociálněpolitická opatření zaměřená k řešení následků chudoby. V podstatě zde patří dva druhy opatření a to záporné zdanění příjmů neboli negativní daň a stanovení minimálních příjmových veličin. [3]

Záporné zdanění příjmů je založeno na poskytnutí populaci trpící chudobou jednoduchou, zřetelnou a lidsky důstojnou peněžní pomoc, složitou administrativu spojenou s poskytováním podpor v chudobě zjednodušit a zajistit lidem ekonomické pobídky k práci a nezbavovat je individuální odpovědnosti za vlastní životní podmínky. Hlavní myšlenkou je, že určité výše příjmu připadajícího na hlavu není daň placena a občanům, které ji nedosahují, je příjem do této hranice dorovnáván čili takzvanou zápornou důchodovou daní. Tato uvedená myšlenka je spojena s různými důležitými problémy a to například jak stanovit onu hranici příjmů, rozhodnou pro poskytování záporné daně, zda tak, aby jednotlivcům umožňovala holé přežití nebo zda má být podmínkou jejího poskytování pracovní činnost. Uvedená forma řešení chudoby působí plošně, a tím pádem je i náročná na finanční zdroje. Ve skutečnosti je záporné zdanění příjmů uplatňováno v sociální politice jen omezeně. [3]

Minimální příjmové veličiny určují minimální příjmové veličiny je nejtýpističtější způsobem řešení chudoby a je zpravidla zaměřeno na řešení existující chudoby. V podstatě se jedná jak o sociální konstrukty prvotně vytvořené k jiným účelům než k řešení chudoby. Zde náleží především minimální mzda (používá se například ve Francii a Holandsku) a minimální starobní důchod. Jedná se také o konstrukty minimálního garantovaného příjmů jednotlivce, který je účelově k řešení chudoby orientován a v jiných zemích odlišně označován, nejčastěji se jedná o životní minimum (používá se například SRN, Švédsko, Česká republika), ale i jako sociální minimum, existenční minimum a jiné. [3]

V České republice se v sociální politice používá k řešení chudoby institut životního a existenčního minima. Jsou upraveny zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění. Částky jsou stanoveny nařízením vlády č. 61/2020 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima. [7]

Životním minimem se považuje takový souhrn statků a služeb, který poskytuje domácnosti určité velikosti a určitého složení uspokojovat základní životní potřeby v míře, v rozsahu, která je v určitém časovém období uznána společností za minimálně

potřebnou pro udržení přiměřené spotřeby a zapojení do normálního života. Životní minimum je dáno peněžní částkou, která určuje kritérium toho, zda jednotlivec nebo domácnost se nachází ve stavu hmotné nouze. V podstatě je to společensky uznaná minimální hranice příjmy, která je garantována za jistých podmínek státem a slouží všem občanům.[3] Životní minimum za měsíc činí:

Tabulka2.2 – částky životního minima v ČR za měsíc

v Kč	Účinnost od 1. 1. 2012	Valorizace od 1. 4. 2020
Jednotlivec	3 410	3 860
První osoba v domácnosti	3 410	3 550
Druhá a další osoby v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 830	3 200
Pro nezaopatřené dítě ve věku:		
do 6 let	1 740	1 970
6 až 15 let	2 140	2 420
15 až 26 let	2 450	2 770

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020, vlastní úprava

Z výše uvedené tabulky můžeme vidět, že od 1. dubna 2020 dochází ke zvýšení životního minima (níže i existenčního minima) z důvodu valorizace. Od roku 2012 se jedná o první zvýšení. Vláda zvýšila tyto částky v mimořádném termínu z důvodu prudkého růstu spotřebitelských cen. Na základě zvýšení těchto částek lze předpokládat v roce 2020 i zvýšené náklady ve výši 390 milionů Kč, z toho na dávky v pomoci v hmotné nouzi 310 mil. Kč, na dávky státní sociální podpory 80 mil. Kč. Uvedené zvýšení výdajů se budou financovat z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí. [8]

Existenční minimum je minimální hranice příjmu, která se považuje za nezbytnou k zabezpečení výživy a ostatních základních potřeb na úrovni umožňující pouhé přežití. Týká se to osob, které se nacházejí ve stavu hmotné nouze a zůstávají v ní účelově (např. aktivně si nehledají práci, neplatí alimenty, přišli o práci osobním zaviněním atd.). Existenční minimum se nemůže uplatnit na děti, poživatele starobního důchodu, osoby starších 68 let a osoby trvale invalidní. [3] Existenční minimum má sankční povahu. Jedná se o to, že pokud je člověk v hmotné nouzi a chová se společensky nevhodným způsobem, tak dojde k tomu, že se započítává při výplatě dávek jen existenčním minimum. [1] Existenční minimum za měsíc činí 2 200 Kč. Od 1. dubna 2020 dochází k valorizaci existenčního minimum na 2 490 Kč. [8]

Životní a existenční minimum jsou ze zákona valorizovány z důvodu zachování jejich reálného obsahu. K valorizaci dochází, pouze pokud dojde k nárůstu nákladů na výživu a ostatních základních osobních potřeb ve sledovaném období o 5 %. Náklady na bydlení se nezahrnují do životního a existenčního minima. Životní a existenční minimum je založena na celospolečenské solidaritě a to znamená, že dávky chudým jsou financovány z daní daňových poplatníků. [3]

Pro řešení chudoby se bere v úvahu také **minimální mzda**. Minimální mzda může, ale někdy i nemusí řešit chudobu či popřípadě ji může i prohloubit. Minimální mzda je nejnižší možné plnění, které je povinen zaměstnavatel dát zaměstnanci za vykonanou práci při plné pracovní době. Ve světě existují dva přístupy k minimální mzdě a jedná se o sociální nebo liberální přístup. Sociální přístup nevidí ve mzdě pouze cenu práce, ale zohledňuje potřeby člověk, zabezpečení rodiny či zachování důstojnosti. Naopak liberální přístup vidí práci jako zboží a mzdu chápe jakou ekonomickou kategorií, která jsou součástí nákladů. Mzdu lze označit v tomto přístupu jako cenu práce. [9]

Minimální mzdu v České republice upravuje Listina základních práv a svobod. Dalšími právními předpisy jsou například zákoník práce, zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výděлку a nařízení vlády ČR. V zákoníku práce je definováno, že mzda za vykonanou práci nesmí být nižší, než je stanovená minimální mzda. Nepočítá se zde se mzdou za práci přesčas, příplatek za práci ve ztíženém či škodlivém pracovním prostředí, za práci v noci nebo za práci ve svátek. Nařízením vlády ČR se stanoví výše či podmínky pro určení minimální mzdy, kdy výše je zpravidla účinná od 1. ledna kalendářního roku na základě indexu spotřebitelských cen. Minimální mzda platí pro všechny zaměstnance v pracovním nebo obdobném pracovním vztahu a jen v kolektivní smlouvě se může dohodnout na vyšší minimální mzdě, než kterou stanoví vláda. [9] Minimální mzda v roce 2020 v České republice činí 87,30 Kč/hod odpracovanou zaměstnancem čili 14 600 Kč za měsíc. [10]

2.4 Sociální vyloučení

Sociální vyloučení bylo prvně zmíněno už ve francouzské odborné literatuře v polovině 60 let 20 století. V 60 a 70 letech 20 století bylo sociálním vyloučením ohroženo malý počet lidí a většinou z důvodů toho, že se jim nepodařilo sociálně vzestoupit. Z vyšších vrstev mohli propadnout sociálnímu vyloučením jen v ojedinělých

případech (např. v případech rozvodu, užívání drog, a dalších). V 80 a 90 letech už se lidé propadali do sociálního vyloučení z důvodu nejistoty práce a týkalo se to všech tzv. lidových vrstev. Většina lidí byla práce schopná, ale bohužel ji ztratili. [11]

V současnosti je sociální vyloučení vnímáno jako proces, který jedince připravuje o práva i povinnosti, která jsou spojena s jeho působení ve společnosti. Za sociálně vyloučené se především považují lidé, kteří nemohou podílet na normálních aktivitách spoluobčanů. [12]

Mezi dimenze sociálního vyloučení patří například [12]:

- **dimenze ekonomická** (jedná se o dlouhodobou nezaměstnanost, nízký příjem atd.),
- **dimenze sociální** (patří zde rozpad manželství, bezdomovectví, sociální izolace, kriminality, rozpad tradiční domácnosti atd.),
- **dimenze politická,**
- **dimenze komunitní** (jedná se o nedostupnosti služeb, zničené obydlí či prostředí),
- **dimenze individuální** (nemoc, lidé bez vzdělání, chybějící kvalifikace, malé sebevědomí či sebeúcta atd.),
- **dimenze skupinová** (soustředění sociálně vyloučených v určitých sociálních skupinách),
- **dimenze prostorová** (jedná se o soustředění vyloučených lidí v oblastech s vyššími rizikovými vlivy a nižší kvalitou života).

Mezi podstatné dimenze sociálního vyloučení patří především prostorová. Vzniká na základě sdružování jednotlivých sociálně vyloučených osob nebo skupin v určitém území a specifické znaky (například kriminalita, špatná dopravní infrastruktura, vysoká nezaměstnanost) území podstatně zvyšují riziko sociálního vyloučení. [12]

Sociální vyloučení lze definovat jako určitý stav, kdy působením chudoby, nerovných příležitostí, snížení účasti ve společenském prostředí či na trhu práce způsobuje, že jednotlivec je odtrhnut ze společenského života. Sociální vyloučení tedy promítá nerovnost jednotlivých sociálních skupin při jejich účasti na společenském

životě. Nerovnost je dána nedostačujícími příležitostmi pro lidi, kteří usilují o to podílet se na společenském životě a tak dochází k stále větší izolaci a odtržení daných jednotlivců od společnosti. [2]

Pojem sociální vyloučení se odlišuje od pojmu chudoby, především v relačních otázkách. Sociální vyloučení se zaměřuje především na procesy znevýhodnění a chudoba se zabývá distribučními otázkami a orientuje se na stavy znevýhodnění. Sociální vyloučení a chudoba je variabilní představa s konkurenčními a protichůdnými definicemi. Bylo používáno jako synonymum pro chudobu nebo bylo přirozeným spojením s představou chudobou. Některé druhy chudoby se se zajímají o vztahové problémy a procesy znevýhodnění a už zahrnují myšlenku sociálního vyloučení. [13]

Sociální vyloučení lze považovat za důsledek jednoho či několika systémů a ne jen důsledek osobního selhání. Jedná se o selhání demokratického a legislativního systému zajišťující občanskou integraci, selhání trhu práce zajišťující ekonomickou integraci, selhání sociální státu zajišťující sociální integraci, selhání rodiny a pospolitostního systému zajišťující osobní integraci. [6]

2.4.1 Rizikové faktory působící na růst chudoby a sociálního vyloučení

Mezi nejzávažnější rizikové faktory, které působí na chudobu a sociální vyloučení, patří nerovný přístup znevýhodněných skupin na trhu práce a tím zvyšující se nezaměstnanost. Nejzávažnější je hlavně dlouhodobá nezaměstnanost, kdy lidé žijí dlouhou dobu ze sociálních dávek a jsou odtrhnuti z trhu práce a ze společenského života. Lidé se stavívají závislými na sociálních dávkách a dochází ztrátě kvalifikace, motivace k nalezení práce. [10]

Mezi rizikové faktory, které působí na růst chudoby a sociálního vyloučení patří nízké vzdělání a kvalifikace. Vzniká překážka k začlenění do společnosti založené na znalostech a může být vytvořena tzv. propast mezi tou společností, která požadované znalosti a dovednosti má, a společností, která znalosti nemá. Mezi rizikové faktory patří také lidé se zdravotním postižením, špatným zdravotním stavem a stárí a je navíc doloženo, že obyvatelé žijící v nižších sociálních vrstvách prokazují horší zdravotní stav. [3]

Ohroženy rizikem chudoby a sociálního vyloučení jsou příslušníci etnických menšin i přistěhovalci, kdy mají často ve společnosti horší postavení a přístup k základním zdrojům společnosti jsou jim ztíženy, ale patří zde také děti žijící

v ohrožených rodinách. Děti žijí v nefunkční, chudých, mnohopočetných rodinách, kde se nacházejí oba dva rodiče nezaměstnaní, dochází zde k násilí. [3] Jedná se také o osoby, které nejsou schopné si vytvořit interpersonální vztahy a lidé trpícími duševními problémy. Poměrně početnou skupinou jsou propuštění vězni, kteří si obtížně hledají zaměstnání a způsob jak se zpátky začlenit do společnosti. [2]

3 Analýza vybraných nástrojů řešení stavu hmotné nouze

Tato kapitola se nejdříve zaměřuje na systém pomoci v hmotné nouzi v České republice. Dále je zde uvedena bližší charakteristika jednotlivých dávek v systému pomoci v hmotné nouzi. V dalších podkapitolách je blíže analyzován vývoj dávek v hmotné nouzi za Českou republiku, a poté za jednotlivé kraje ČR za 5-leté období (2014-2018).

3.1 Systém pomoci v hmotné nouzi

Systém pomoci hmotné nouzi je v České republice prvotně zaměřen na osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením. Legislativně je systém upraven především **zákonem č. 111/2006 Sb.**, o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a dále i ostatními právními předpisy a to **zákonem č. 110/2006 Sb.**, o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, **vyhláškou č. 389/2011 Sb.**, o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. [14]

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovuje, co je hmotná nouze, vymezuje osoby nepatřící do hmotné nouze, blíže charakterizuje dávky v systému pomoci v hmotné nouzi, kdo má nárok na stanovené dávky, vyčleňuje kompetence organizací a řízení v oblasti pomoci v hmotné nouzi. Mezi dva důležité orgány pomoci v hmotné nouzi se řadí Ministerstvo práce a sociálních věcí a krajské pobočky Úřadu práce.

Systém pomoci v hmotné nouzi pomáhá osobám s nedostatečnými příjmy a motivuje je k aktivní snaze zajistit si finance k uspokojení životních potřeb. Důležité je, aby pracující člověk se měl lépe, než ten kdo nepracuje nebo se vyhýbá práci. Důležitou rolí má zde také sociální práce s klienty. Kromě Úřadu práce České republiky vykonávají některé úkoly i obecní úřady, kteří mají mnohem blíže k občanům, a tak mohou lépe a osobněji řešit problémy konkrétních občanů. [14]

Do systému pomoci v hmotné nouzi patří následující dávky:

- příspěvek na živobytí (dávka, která se měsíčně opakuje),
- doplatek na bydlení (dávka, která se měsíčně opakuje),
- mimořádná okamžitá pomoc (dávka jednorázová).

3.1.1 Osoba v hmotné nouzi

Hmotná nouze představuje stav, kdy určitý jedinec nebo rodina nemají dostatek příjmů a jejich sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojovat jejich základní životní potřeby na úrovni, která je ve společnosti považovaná za dostačující. Z objektivních důvodů si nemohou lidé příjmy zvýšit a vyřešit tak svoji situaci. Osoba se může nacházet také v hmotné nouzi, pokud ji postihne vážná mimořádná událost (jedná se o vichřice, požáry, povodně) a její sociální a majetkové poměry neumožňují přemoci tuto událost vlastními silami. [1] Osoba může být v hmotné nouzi, pokud nemá uspokojivé sociální bydlení a dostatečné finance a je ohrožena sociálním vyloučením, protože není schopna si tuto nepříznivou situaci vyřešit vlastními silami. Jedná se například o popuštěné vězně, propuštěné osoby ze školského zařízení po výkonu ústavní či ochranné výchovy, osoby po ukončení léčby vážných závislostí či lidé, kteří nemají přístřeší. [15]

Dle zákona o pomoci v hmotné nouzi si posuzované osoby mohou zvýšit příjem vlastním přičiněním. Jedná se o zvýšení příjmu na základě vlastní práce, řádným uplatněním nároků a pohledávek nebo prodejem majetku. U zvýšení příjmů na základě uplatnění nároků a pohledávek lze například uplatnit nárok na dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory, výživného, pracovní nebo podobné vztahy, podpory v nezaměstnanosti a další. Snahou osoby zvýšit si příjem vlastní práci se rozumí aktivní spolupráce s Úřadem práce, zejména zaevidovat se do evidence uchazečů o zaměstnání, dále pak nalezení práce prostřednictvím inzerátů, agentur práce či nabídek na internetu. Jedná se také o výkon veřejně prospěšných prací či vykonání krátkodobého zaměstnání prostřednictvím Úřadu práce. [15]

3.1.2 Osoba, která není v hmotné nouzi

Osoba není v hmotné nouzi, pokud nevykonává pracovní nebo obdobný vztah, není osobou samostatně výdělečnou činnou a není ani vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání. V hmotné nouzi není osoba, která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, ale odmítá vykonávat krátkodobou práci zprostředkovanou Úřadem práce a odmítá se podílet v programu k řešení zaměstnanosti. Jedná se o osobu, která nechce a ani neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastními silami. Týká se to osob, které jsou samostatně výdělečné činné, ale jejich příjem po odečtení odůvodněných nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí, protože se tato osoba nepřihlásila k nemocenskému pojištění. Osoba není v hmotné nouzi, pokud neplní řádně povinnosti

zákonného zástupce dítěte v souvislosti s plnění povinné školní docházky a tato osoba byla potrestána správním trestem. Osoba není v hmotné nouzi, jestliže nastoupila k výkonu zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody či byla osoba vzata do vazby. [15]

Výše uvedené osoby, které nejsou v hmotné nouzi, vymezuje zákon o pomoci v hmotné nouzi. Důvodem tohoto vymezení je, aby občané tento systém nezneužívali a neprofitovali z něj. Další důvod je takový, aby dávky získali lidé, kteří to opravdu potřebují a plní určité povinnosti. Systém se snaží motivovat lidi k nalezení práce a vrátit je zpátky do společenského života. Například občan, pokud chce pobírat dávku, musí být veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a jejich povinností je, aby plnili úkoly nebo nastoupili k práci, kterou jim stanoví Úřad práce. Důležité je také, že dávky systému v pomoci v hmotné nouzi by měli znamenat pro občany až poslední možnost pomoci a nejdříve by si měli vyřešit svoji nelehkou situaci jiným způsobem.

3.1.3 Započítávání příjmů pro účely výplaty dávek v hmotné nouzi

Příjmy, které se berou v potaz při hodnocení nároku na dávku a výši, jsou vymezeny zejména v zákoně o životním a existenčním minimu, kdy tento zákon určuje hranici hmotné nouze. Naopak zákon o pomoci v hmotné nouzi vymezuje jednotlivá specifika při započítávání příjmů. [1] Jedná se o následující:[15]

- příjmy ze závislé činnosti (odečtené po dani z příjmů fyzických osob, pojistného na sociálním zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění) se započítávají občanovi **ve výši 70 %**,
- příjmy z náhrady mzdy v prvních čtrnácti dnech dočasné pracovní neschopnosti, příjmy z pojistných dávek nemocenského pojištění, podpory v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci a příjmy z důchodu poskytovaných v rozsahu důchodové pojištění **ve výši 80 %**,
- příjmy ostatních započítatelných příjmů dle zákona o životním a existenčním minimu kromě příspěvku na živobytí **ve výši 100 %**.

3.2 Příjmy a životní podmínky domácností

V České republice bylo v roce 2018 ohroženo příjmovou chudobou 9,6 %, tzv. 996 200 obyvatel. V porovnání s Evropskou unií patří Česká republika k zemím

s nejnižším podílem osob, které jsou ohroženy příjmovou chudobou. V příloze 1 je znázorněn vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v České republice za 10-leté období (2008-2018). Hranice příjmové chudoby domácnosti u jednotlivce činila v roce 2018 11 963 Kč za měsíc, Nejvíce jsou ohroženy příjmovou chudobou ženy, dále pak osoby ve věku 65 let a starší, osoby, které jsou nezaměstnané a domácnost, kde je pouze jeden dospělý s jedním nebo více závislými dětmi. V níže uvedené tabulce jsou uvedeny vybrané údaje o domácnostech v České republice za 5-leté období.

Tabulka 3.1 – Vybrané údaje o domácnostech

	2014	2015	2016	2017	2018
Počet domácností celkem	4 304 496	4 324 650	4 347 840	4 372 257	4 394 869
- z toho s dětmi	1 402 134	1 417 161	1 414 105	1 417 514	1 444 585
Průměrný počet členů na domácnost	2,40	2,39	2,38	2,37	2,36
Průměrné čisté peněžní příjmy za měsíc na osobu	12 772	13 135	13 738	14 348	15 204
Průměrné náklady na bydlení za měsíc na domácnost	5 602	5 540	5 595	5 626	5 706
Složení domácnosti podle právní formy užívání bytu (%)					
- ve vlastním domě	38,1	38,4	38,5	38,6	38,7
-v osobním vlastnictví	29,4	28,0	28,4	29,1	28,8
-družstevním	9,0	9,0	8,4	7,9	7,9
-pronajatý	19,1	19,6	19,4	19,0	19,0
-u příbuzných, známých	5	5,0	5,4	5,4	5,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2018, vlastní úprava

V tabulce lze vidět, že docházelo ve sledovaném období ke zvyšování počtu domácností, kdy v roce 2018 bylo v ČR celkem 4 394 869 domácností. Domácnosti bez dětí tvořily větší zastoupení, než domácnosti s dětmi. V roce 2018 bylo celkem 1 444 585 domácností s dětmi a z toho nejvíce domácností mělo jen 1 dítě. Průměrný počet členů domácnosti činil ve sledovaném období okolo 2 členů. Ve sledovaném období docházelo ke zvyšování průměrných čistých měsíčních peněžních příjmů na osobu. Na druhé straně také docházelo od roku 2015 k mírnému zvyšování průměrných měsíčních nákladů na bydlení na domácnost, kdy v roce 2018 byly ve výši 5 706 Kč. Nejvyšší náklady na bydlení tvořily především nájem či úhrada za užívání bytu a platby elektřiny. Domácnosti nejčastěji bydleli ve vlastních domech nebo domech v osobním vlastnictví. Naopak nejméně bydleli v bytech u příbuzných nebo v družstevních bytech.

V další tabulce je znázorněn počet domácností podle čistého příjmu po odečtení nákladů na bydlení ve vztahu k ŽM.

Tabulka 3.2 - Domácnosti podle čistého příjmu po odečtení nákladů na bydlení ve vztahu k ŽM

	Počet domácností pod ŽM	Meziroční index v %	Počet členů domácností pod ŽM	Meziroční index v %
2014	183 736		435 195	
2015	188 777	102,74	435 845	100,15
2016	179 152	94,90	421 173	96,63
2017	124 869	69,70	280 387	66,57
2018	96 363	77,17	203 886	72,72

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V uvedené tabulce jsou znázorněny domácnosti a počet členů domácností, které se nacházejí pod životním minimem. Lze vidět, že od roku 2015 klesá počet domácností, které se nacházejí pod životním minimem. V roce 2018 byly 96 363 domácností, které se nacházely pod životním minimem, kdy oproti předchozímu roku došlo ke snížení o 22,83 %. Počet členů domácností, které v roce 2018 byly pod životním minimem, činil 203 886 členů a oproti předchozímu roku se nížil o 27,28 %.

3.3 Příspěvek na živobytí

Nárok na tuto dávku přísluší zejména osobě, která se nachází v hmotné nouzi a pokud příjem dané osoby či příjem posuzovaných osob nedosahuje částky živobytí. Pokud tedy osoba nebo posuzované osoby po odečtení průměrných nákladů na bydlení nedosahuje příjem těchto osob částky živobytí tak těmto lidem přísluší příspěvek na živobytí. [15]

Výše příspěvku na živobytí za kalendářní měsíc je dána rozdílem mezi částkou živobytí a příjmem dané osoby či posuzovaných osob. Matematický zápis lze zapsat jako[1]:

- **Příspěvek na živobytí** = částka živobytí – (příjem z výdělečné činnosti – nezbytné náklady na bydlení)

Výše částky u příspěvku na živobytí je u nezaopatřených dětí, osob pobírající důchod, invalidní osoby ve třetím stupni a osob starších 68 let ve výši částky životního minima nebo může dojít ke zvýšení příspěvku na živobytí, pokud dojde k dietnímu

stravování na základě potvrzení odborného lékaře. [15] Osobě, která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání na Úřadě práce ČR a plní činnosti udělené Úřadem práce je částka existenčního minima zvýšená o 40 % rozdílu mezi životním a existenčním minimem. To stejné platí u osoby, která je vedena v evidenci o zaměstnání na Úřadu práce ČR a aktivně se snaží zvýšit si příjem vlastními silami, a tak jí náleží částka zvýšená o 40 % rozdílu mezi životním a existenčním minimem. [3] Naopak osobě, která je sice vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, ale v posledních 6 měsících před podáním žádosti o tuto dávku byl osobě ukončen pracovním poměr v souvislosti s porušení pracovních povinností zvláště hrubým způsobem, náleží jen částka existenčního minima a žádné zvýšení této osobě nepřísluší. Další specifika částek u osob pobírající příspěvek na živobytí lze nalézt v zákoně o pomoci v hmotné nouzi. [15]

Tuto dávku Úřad práce vyplácí buď v peněžní, anebo věcné formě někdy i v obou formách. Úřad práce bere v potaz schopnosti a možnosti konkrétní osoby, jak dokáže s touto dávkou hospodařit či na jaký účel je dávka určena. Úřad práce může určit, že 35-65 % dávky bude poskytnuto prostřednictvím poukázky, která slouží k nákupu zboží v dané hodnotě. Naopak osobě pobírající dávku déle než 6 měsíců v posledních 12 měsících bude Úřad práce vyplácet 35-65 % dávky prostřednictvím poukázek. [15] Institut pro sociální inkluzi provedl průzkum v roce 2018 na téma vyplácení formou poukázek ve spolupráci s organizací Člověka v tísní. Tento průzkum se týkal 58 osob v 8 krajích, kdy 57 % pečuje o děti a 31 % je nad 50 let. Výsledky tohoto průzkumu uvádí, že 82 % lidí dostávají poukázky jindy než peníze, 61 % lidí musí nakupovat draž, 53 % nemá dostatek peněz na bydlení z důvodu poukázek, 51% lidí se setkává s negativními reakcemi v obchodě u pokladen, 42 % nemá dostatek financí na ostatní základní potřeby a 35 % nemá dostatek financí na léky. Z tohoto průzkumu vyplývá, že mnoho lidí je nespokojeno s vyplácením formou poukázek a lidem vyhovuje více peněžní vyplácení. Nejvíce jsou lidé z průzkumu nespokojeni, že nedostávají poukázky ve stejný čas jako peníze, a tak musí uhradit například nájem z jiných dávek či zdrojů.

3.4 Doplatek na bydlení

Jde o dávku v pomoci hmotné nouzi, kdy spolu s příspěvkem na bydlení (dávka státní sociální podpory), se snaží pomáhat uhrazovat náklady související s bydlením sociálně slabším osobám a rodinám. Dávku lze poskytnout, pokud se jedná o vlastníka

bytu či osoby, která užívá byt prostřednictvím smlouvy, rozhodnutí či jiného právního titulu. Nárok na dávku patří osobě, která po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení snížených o příspěvek na bydlení zůstala osobě nebo domácnosti částka živobytí. [14] Do odůvodněných nákladů na bydlení patří například nájemné, pravidelně se opakující úhrady za služby související s užíváním bytu, zaplacení nezbytné spotřeby energie a další jiné náklady uvedené v zákoně o pomoci hmotné nouzi. Doplatek na bydlení se vyplácí pouze v peněžní formě. [15] Předpokladem, aby osoby získaly doplatek na bydlení, jsou získání nároku na příspěvek na živobytí. [3]

Doplatek na bydlení může dostat osoba s přihlédnutím na jeho celkové sociální a majetkové poměry. Může se jednat o osobu, které nebyl přiznán příspěvek na živobytí, ale její nebo posuzovaných osob příjem nepřesáhl 1,3 násobku částky živobytí. [3]

Nárok na doplatek na bydlení nedostane osoba, jestliže nepřijme možnost levnějšího bydlení, které mu nabídne obec, kde má konkrétní osoba trvalé bydliště. Netýká se to osob starších 65 let nebo osoby pobírající starobní důchod. [3]

Výše doplatku na bydlení za kalendářní měsíc je dána rozdílem mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení odečtenou o příspěvek na bydlení ze systému dávek státní sociální podpory a částkou, kdy příjem konkrétní osoby z výdělečné činnosti zvýšený o příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí. Matematicky to lze zapsat jako[1]:

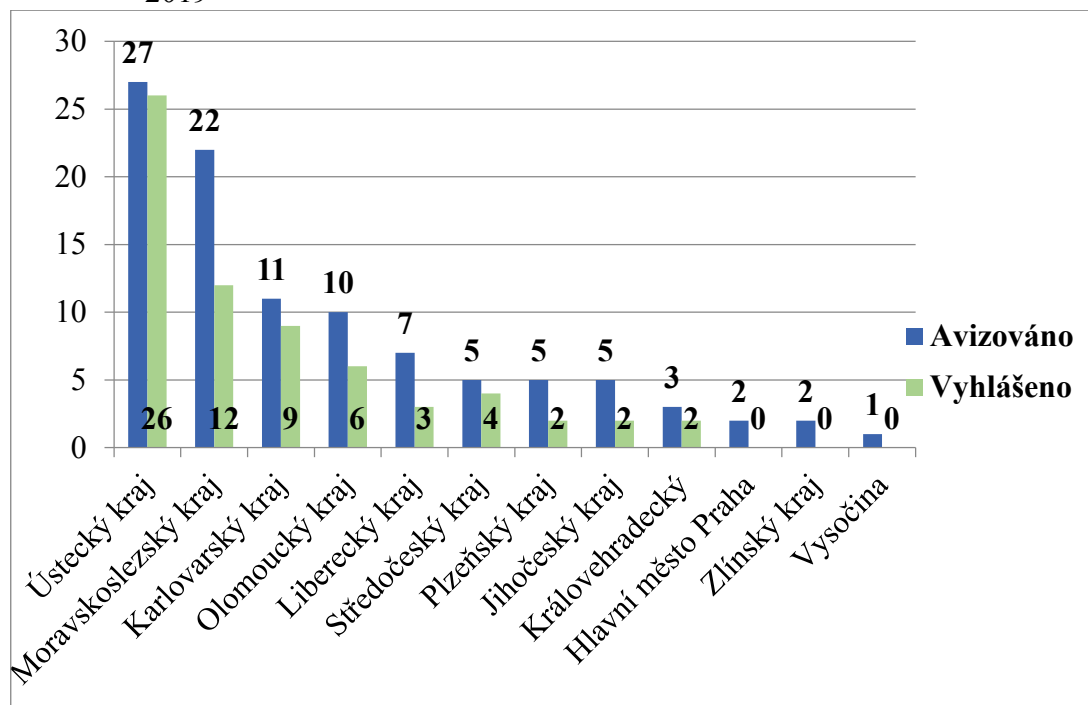
- **Doplatek na bydlení** = (náklady na bydlení – příspěvek na bydlení ze systému dávek státní sociální podpory) – (příjem z výdělečné činnosti + příspěvek na živobytí – částka živobytí).

3.4.1 Bezdotkatkové zóny

Obce, které mají oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů (např. porušování veřejného pořádku, výskyt osob pod návykovou látkou), mohou požádat pověřené obecní úřady v té dané oblasti o vydání opatření obecné povahy. Žádost dle zákona musí zejména obsahovat bližší identifikaci daného místa a důvod v čem vidí zvýšený výskyt sociálně nežádoucích jevů. [15] Jedná se o to, že v tom daném území, pokud to schválí pověřený obecní úřad, už se nebudou vyplácet nově příchozím lidem dotatky na bydlení, ale také se to dotýká lidí, kteří se přestěhují v rámci bezdotkatkové zóny či dojde k vypršení jejich ubytovací smlouvy. Opatření obecné povahy mohou obce vydávat od června 2017, kdy došlo k novelizaci zákona o pomoci v hmotné nouzi.

V níže uvedeném grafu lze vidět, kolik je v jednotlivých krajích vyhlášeno a avizováno opatření obecné povahy.

Graf 3.1 – počet obcí s avizovanými a vyhlášenými opatřeními obecní povahy k srpnu 2019

Zdroj: Fórum sociální politiky, 2019, vlastní úprava

Podle Institutu pro sociální inkluzi vyhlášení v tomto grafu znamená pouze oznámení na úřední desce a nejedná se tak o účinné opatření obecné povahy, které má na starost Úřad práce. Nejvíce se tyto bezdoplatkové zóny využívají v Ústeckém a Moravskoslezském kraji a naopak žádné bezdoplatkové zóny nejsou v Jihomoravském a Pardubickém kraji. Institut pro sociální inkluzi se domnívá, že obce vyhláší hlavně bezdoplatkové zóny kvůli politickým hlasům a získávají si tak důvěru svých občanů. Na druhou stranu se obce dostávají do situace, kdy pokud zakážou vyplácet doplatky na bydlení na určitém území, sice to povede ke snížení výdajů, ale obce už nebudou mít informace o počtu osob, které se nachází v bytové nouzi.

Odhadem se v roce 2018 nacházelo v České republice 54 000 domácností v závažné bytové nouzi a jednalo se tedy o 83 000 občanů. Počet domácností, které spadnou do bytové nouze, je 11 700 každý rok a některé domácnosti opakovaně. Z 54 000 domácností bylo 9 600 rodin, ve kterých žije 20 500 dětí v závažné bytové nouzi. Odhadem nejvíce lidí v bytové nouzi žije buď na ubytovnách nebo jsou bez střechy nad hlavou. Polovina ze všech domácností, které se nacházejí v bytové nouzi, žije na území 14 ORP a polovina domácností, které nemají děti, žije na území pouze 12

ORP. Na druhé straně území 110 ORP nemá skoro žádnou bytovou nouzi či je jen mírně zasažená. [23]

Takzvané bezdoplatkové zóny mají největší dopad na osoby v hmotné nouzi, které musí zaplatit nájemné nebo jiné platby spojené s bydlením a většinou to platí z jiných dávek. Tito lidé musí někde bydlet a jediným řešením s bojem proti obchodu s chudobou je zákon, který se bude zabývat sociální bydlením pro tyto osoby.

3.5 Mimořádná okamžitá pomoc

Úřad práce vyplácí mimořádnou okamžitou pomoc buď v peněžní, anebo věcné formě někdy i v obou formách. [15] Mimořádná okamžitá pomoc se vyplácí v situaci, kdy nejsou splněny podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek, ale v neposkytnutí pomoci hrozí občanovi újma na zdraví. Lze ji poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (jedná-li se o nezaopatřené dítě tak do životního minima). [14]

Tuto jednorázovou dávku lze poskytnout z důvodu vážné mimořádné události (například živelná pohroma, požár, ekologická havárie). Dávku jde vyplatit až do výše 15násobku částky životního minima občana. [2]

Dávka mimořádná okamžité pomoci se poskytuje v situaci, pokud osoba má nedostatečné finance k úhradě jednorázového výdaje souvisejících se zaplacením poplatku například za vystavení kopie osobních dokladů či z důvodu ztráty peněžních prostředků. Může být vyplacena až do výše jednorázového výdaje. [2]

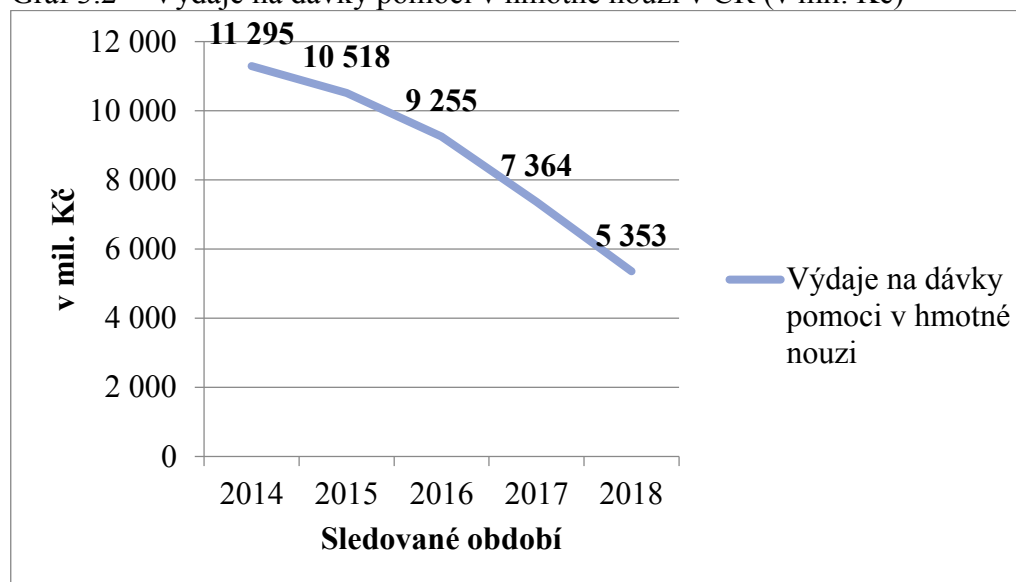
Dávka je určena také pro osoby, které jsou ohrožené sociálním vyloučením (např. osoby propuštěné z vězení, dětského domova či pěstounské péče nebo osoby ukončující léčbu ze závislosti). Vyplácí se až do výše 1 000 Kč a během roku ji lze poskytnout opakovaně, ale součet nemůže překročit 4násobek životního minima jednotlivce. [15]

Mimořádnou okamžitou pomoc lze také poskytnout osobě, pokud nemá dostatek financí k zaplacení odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním či zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nevyhnutelných činností v závislosti na sociálně právní ochranu dětí. Vyplatit ji lze až do výše výdajů, ale maximálně během kalendářního roku do výše 10násobku životního minima jednotlivce. [14]

3.6 Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v ČR

Uvedená podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi za Českou republiku. Tento vývoj je sledován za pětileté období čili od roku 2014 do 2018.

Graf 3.2 - Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v ČR (v mil. Kč)

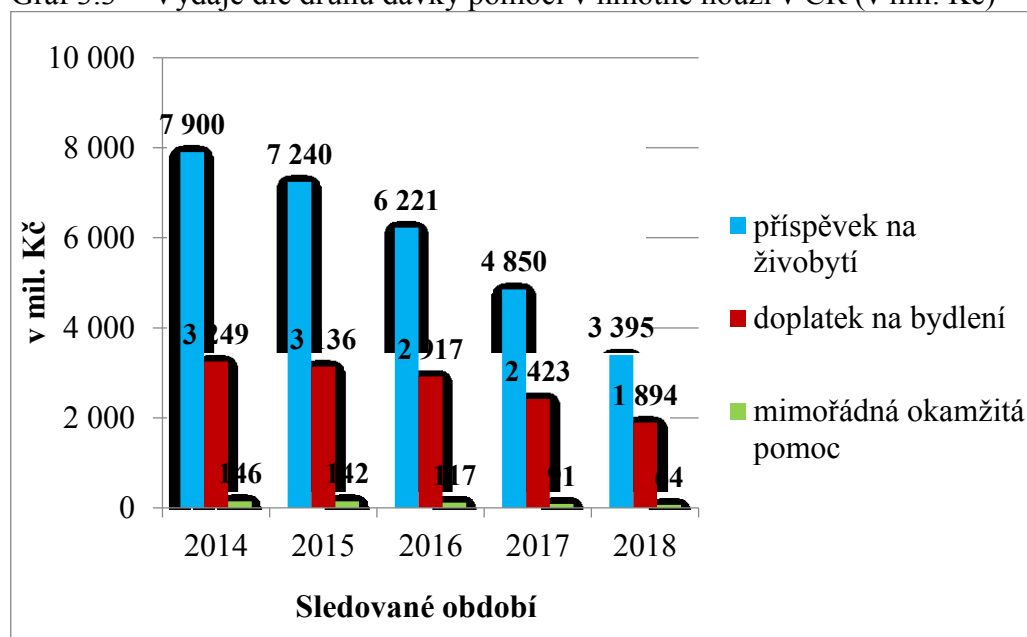
Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V grafu č. 3.2 lze vidět, že výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v České republice od roku 2014 klesaly. Celkové výdaje představovaly v roce 2018 okolo 5 miliard Kč, kdy oproti předchozímu roku výdaje klesly o 27,31 %. V roce 2018 klesly výdaje oproti roku 2014 o 52,61 %. Průměrné výdaje činily 8 757 mil. Kč. Celkové výdaje klesaly ve sledovaném období průměrně o 1 486 mil. Kč za rok. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v roce 2019 lze odhadnout dle statistického výpočtu na 4 193 mil. Kč a v roce 2020 na 2 688 mil. Kč. Lze říci, že v roce 2020 spíše než k poklesu, dojde k navýšení výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi v ČR z důvodu výskytu pandemie Covidu-19, která zasáhla celý svět. Z důvodu této pandemie lze očekávat ekonomickou krizi, kdy lidé přijdou o práci, a dojde k nárůstu objemu vyplacených dávek.

Mezi hlavní důvody klesajících výdajů patří zejména nízká nezaměstnanost v ČR, která je nejnižší v rámci Evropské unie a s tím související příznivá ekonomická situace v ČR. Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2018 byla 2,2 % a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 3,9 p. b. Počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidencích na úřadech práce, od roku 2014 klesly přibližně o 310 tisíc. Míra

zaměstnanosti se zvýšila oproti roku 2014 o 3,5 p. b. Mezi další důvody lze zařadit zvyšující se minimální mzdu, kdy v příloze 2 je znázorněn vývoj minimální mzdy. Navýšení minimální mzdy motivuje občany, kteří žijí jen z dávek od státu, aby si našli zaměstnání. Dalším podstatným důvodem je stále se zpříšňující pravidla pro získávání jednotlivých dávek pomoci v hmotné nouzi. Ministerstvo práce a sociálních věcí chce, aby lidé nezneužívali tento systém a více byly motivovány k nalezení zaměstnání. Dalším důvodem klesajících výdajů je, že docházelo ve sledovaném období k poklesu domácností, které se nacházely pod životním minimem. Navíc od dubna 2020 dojde ke zvýšení životního a existenčního minima, které se poprvé od roku 2012 zvýší, což bude mít také za následek snižování výdajů v systému pomoci v hmotné nouzi. V níže uvedeném grafu 3.2 jsou znázorňovány výdaje na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi.

Graf 3.3 - Výdaje dle druhu dávky pomoci v hmotné nouzi v ČR (v mil. Kč)

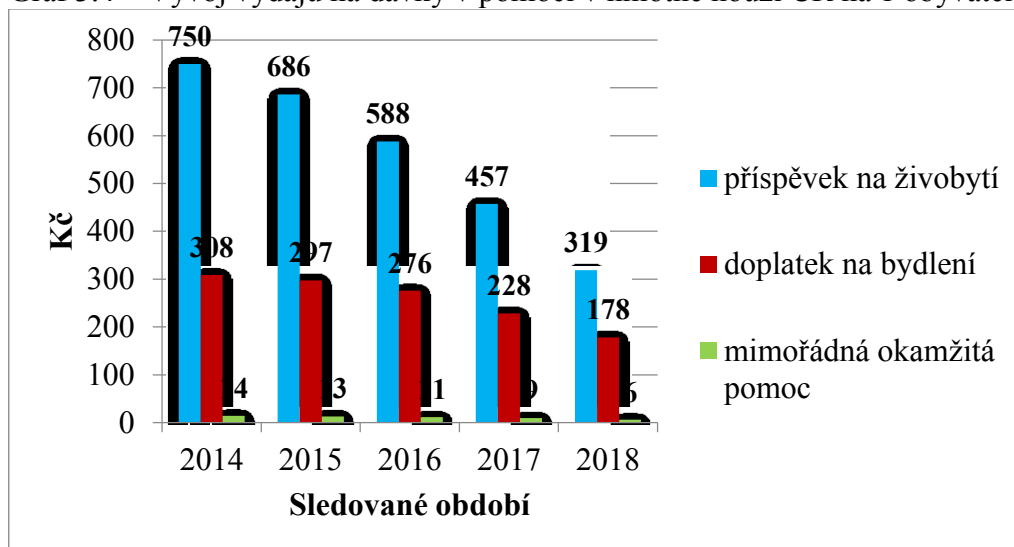
Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V grafu 3.2 lze vidět, že největší výdaje dle druhu dávky má příspěvek na živobytí. Příspěvek na živobytí nejméně lidé čerpali v roce 2018 ve výši 3 395 mil. Kč a oproti předchozímu roku se snížily o 30 %. V roce 2018 klesly výdaje oproti roku 2013 o 57 %. Průměrné výdaje příspěvku na živobytí za sledované období činily 5 921 mil. Kč. Příspěvek na živobytí klesal průměrně o 1 126 mil. Kč za rok. Příspěvek na živobytí ve sledovaném období představoval 68 % z celkových výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi. Klesající výdaje souvisejí hlavně s dobrou ekonomickou situací v České republice a nízkou mírou nezaměstnanosti.

Podstatně nižší výdaje, než u příspěvku na živobytí, připadaly na dávku doplatek na bydlení. Tato dávka neměla za sledované období výraznější pokles, ale k poklesu docházelo pomalým tempem. Výdaje na doplatek na bydlení klesaly průměrně o 339 mil. Kč za rok. V posledních letech MPSV změnila podmínky pro vyplácení této dávky, kdy hlavním cílem je zabránit tzv. obchodu s chudobou. Od roku 2017 si obce mohou vyhlásit se souhlasem obecního úřadu takzvané bezdoplatkové zóny na určité území, kdy se již na to dané území nebudou vyplácet doplatky na bydlení nově přichozím lidem. Průměrné výdaje doplatku na bydlení za sledované období činili 2 724 mil. Kč. V roce 2018 lidé čerpali tuto dávku nejméně, a to ve výši 1 894 mil. Kč, kdy došlo oproti předchozímu roku k poklesu o 21,83 %. Nejvyšší výdaje byly v roce 2014 ve výši 3 249 mil. Kč a oproti roku 2018 klesly o 41,71 %. Doplatek na bydlení činil ve sledovaném období 31 % z celkových výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi.

Naopak nejnižší výdaje ze všech dávek měla mimořádná okamžitá pomoc. Důvod těchto nejnižších výdajů je takový, že se jedná o jednorázovou dávku, kdežto doplatek na bydlení a příspěvek na živobytí jsou dávky měsíčně se opakující. Dalším důvodem je, že se jedná o dávku, která se využívá například u živelných katastrof. V roce 2018 byly výdaje nejnižší a to ve výši 64 mil. Kč a oproti předchozímu roku klesly o téměř 30 %. V roce 2018 klesly výdaje u mimořádné okamžité pomoci oproti roku 2014 o 56,16 %. Průměrné výdaje mimořádné okamžité pomoci činily 112 mil. Kč. Výdaje na mimořádnou okamžitou pomoc klesaly průměrně o 20,5 mil. Kč za rok. Mimořádná okamžitá pomoc představovala 1 % z celkových výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi. Níže uvedený graf 3.2 znázorňuje výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v České republice přepočtené na 1 obyvatele

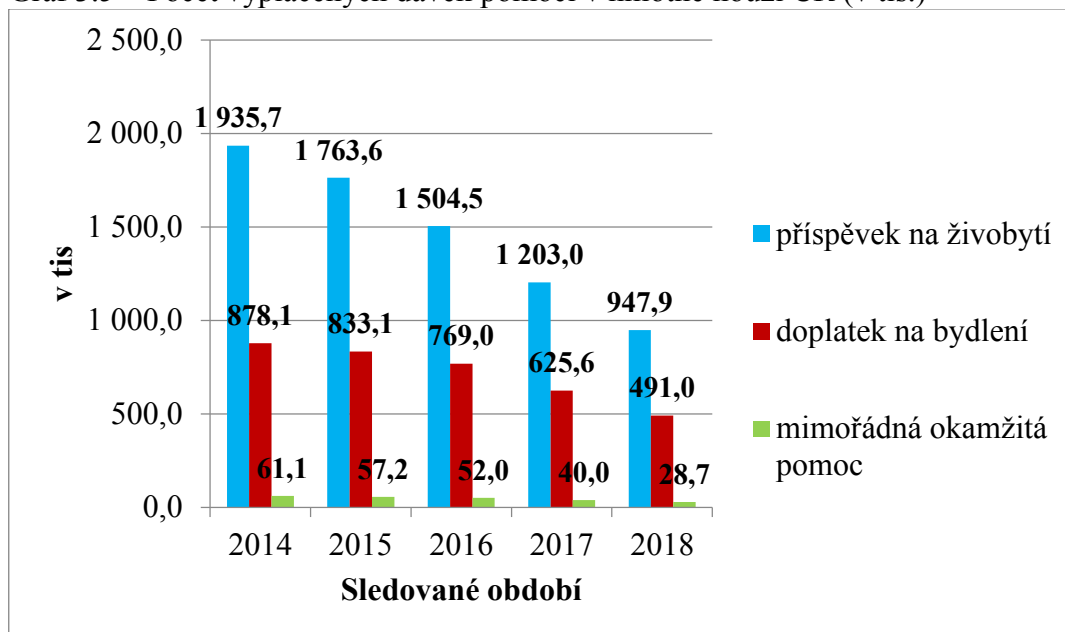
Graf 3.4 – Vývoj výdajů na dávky v pomoci v hmotné nouzi ČR na 1 obyvatele

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Z uvedené grafu nejvýrazněji meziročně klesal právě příspěvek na živobytí. Výdaj na 1 obyvatele u příspěvku na živobytí byly v roce 2018 ve výši 319 Kč. Naopak nejvyšší příspěvek na živobytí byl v roce 2014, a to 750 Kč na 1 obyvatele. Výdaje u příspěvku na živobytí na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 108 Kč za rok. Naopak u doplatku na bydlení lze vidět jen mírný meziroční pokles. V roce 2018 byl výdaj na doplatek na bydlení ve výši 178 Kč na 1 obyvatele. Výdaje u doplatku na bydlení klesaly ve sledovaném období průměrně o 33 Kč za rok. V tomto grafu lze vidět, že dávku mimořádné okamžité pomoci čerpali lidé jen velmi málo. Na jednoho obyvatele připadal výdaj v roce 2018 ve výši 6 Kč. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele klesaly v průběhu pětiletého období průměrně o 2 Kč za rok. V dalším grafu jsou znázorňovány počty vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi za sledované období.

Graf 3.5 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi ČR (v tis.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014-2018, vlastní úprava

V grafu lze vidět, že i počet vyplacených dávek klesal u všech dávek pomoci v hmotné nouzi. V roce 2018 bylo vyplaceno přes 900 tisíc příspěvku na živobytí, oproti předchozímu roku poklesly o 21,21 %. V roce 2018 klesly vyplacené příspěvky na živobytí oproti roku 2014 o 51,03 %. Průměrně bylo vyplaceno za sledované období 1 470,9 tis. příspěvků na živobytí. Vyplacené příspěvky na živobytí klesaly za sledované období průměrně o 247 tis. příspěvků za rok. V roce 2018 bylo vyplaceno 491 000 doplatků na bydlení, a oproti předchozímu roku došlo k poklesu o 21,52 %. V roce 2018 klesly počet vyplácených doplatků na bydlení oproti roku 2014 o 44,08 %. Průměrně bylo vyplaceno v průběhu pětiletého období 719,4 tis. doplatků na bydlení. Vyplacené doplatky na bydlení klesaly ve sledovaném období průměrně o 96,8 tis. za rok. V roce 2018 bylo vyplaceno přes 28 tisíc dávek mimořádné okamžité pomoci a oproti předchozímu roku došlo ke snížení o 28,25 %. V roce 2018 se snížili počty vyplácených mimořádných okamžitých pomoci oproti roku 2014 o 53,02 %. Průměrně bylo vyplaceno ve sledovaném období 47,8 tis. mimořádných okamžitých pomoci. Vyplacené mimořádné okamžité pomoci v průběhu pětiletého období klesaly průměrně o 8,1 tis. ročně.

3.7 Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v krajích

Další podkapitola se zabývá vývojem výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi dle krajů a dále pak jsou výdaje přepočtené na 1 obyvatele. Sledované období je 5-leté,

tedy od roku 2014 do 2018. V níže uvedené tabulce je znázorněn vývoj výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi v mil. Kč dle krajů v České republice.

Tabulka 3.3 – Vývoj výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi za jednotlivé kraje

v mil. Kč	2014	2015	2016	2017	2018
Hlavní město Praha	611	638	633	520	409
Středočeský kraj	959	883	786	628	459
Jihočeský kraj	490	453	387	305	212
Plzeňský kraj	410	357	284	201	145
Karlovarský kraj	473	446	389	288	195
Ústecký kraj	1 897	1 790	1 584	1 262	899
Liberecký kraj	512	476	417	325	228
Královéhradecký kraj	496	436	348	260	188
Pardubický kraj	363	318	272	204	146
Vysočina	294	249	196	141	99
Jihomoravský kraj	988	910	823	667	497
Olomoucký kraj	973	883	734	589	409
Zlínský kraj	420	369	307	225	152
Moravskoslezský kraj	2 391	2 311	2 093	1 749	1 314

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V uvedené tabulce lze vidět, že výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v každém kraji za sledované období klesaly. Hlavním důvodem je nízká míra nezaměstnanosti, dobrá ekonomická situace v České republice či rostoucí čisté peněžní příjmy. V roce 2018 měl ze všech krajů nejvyšší pokles oproti roku 2014 kraj Vysočina (o 66,33 %), Plzeňský kraj (o 64,63 %) a Zlínský kraj (o 63,81 %) oproti roku 2014. Naopak v roce 2018 vykazoval oproti roku 2014 nejmenší pokles Hlavní město Praha tzv. 33,06 %, Moravskoslezský kraj tzv. 45,04 % a kraj Jihomoravský tzv. 49,7 %. Největší výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi z krajů měl za sledované období Moravskoslezský kraj, který představoval téměř 23 % z celkových výdajů v České republice. Naopak nejmenší výdaje ze všech krajů měl kraj Vysočina, který tvořil 2 % z celkových výdajů ČR

V níže uvedené tabulce lze vidět vývoj výdajů pomoci v hmotné nouzi za kraje, které jsou přepočteny na 1 obyvatele. Hlavním důvodem tohoto přepočtu je z důvodu,

že každý kraj má odlišný počet obyvatel, a tak vývoj výdajů v níže uvedené tabulce je realističtější.

Tabulka 3.4 – Vývoj výdajů pomoci v hmotné nouzi za jednotlivé kraje za 1 obyvatele

přepočet na 1 obyvatele	2014	2015	2016	2017	2018
Hlavní město Praha	485	503	494	402	313
Středočeský kraj	729	665	587	464	335
Jihočeský kraj	769	710	606	476	330
Plzeňský kraj	713	619	491	346	248
Karlovarský kraj	1 580	1 498	1 311	974	661
Ústecký kraj	2 302	2 175	1 928	1 537	1 095
Liberecký kraj	1 167	1 083	946	736	515
Královéhradecký kraj	899	791	632	472	341
Pardubický kraj	703	616	526	394	281
Vysočina	577	489	385	277	194
Jihomoravský kraj	842	774	698	564	418
Olomoucký kraj	1 531	1 391	1 158	930	647
Zlínský kraj	718	631	526	386	261
Moravskoslezský kraj	1 964	1 905	1 730	1 450	1 092

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Lze vidět, že pokud se celkové výdaje na dávky v pomoci v hmotné nouzi přepočítají na 1 obyvatele, tak nejvyšší výdaje měl ve sledovaném období Ústecký kraj. Na 1 obyvatele v Ústeckém kraji připadal v roce 2018 výdaj ve výši 1 095 Kč. Na druhém místě je Moravskoslezský kraj, kdy na 1 obyvatele byl výdaj v roce 2018 ve výši 1 092 Kč, což oproti Ústeckému kraji není úplně velký rozdíl. Důvodem vysokých výdajů v těchto krajích je hlavně způsoben vysokou mírou nezaměstnanosti, kdy tyto kraje jsou zejména poškozené strukturálně. V Moravskoslezském kraji byla v roce 2018 obecná míra nezaměstnanosti 3,7 % a bylo evidováno v evidenci úřadu práce přes 49 tisíc uchazečů o zaměstnání. V Ústeckém kraji činila v roce 2018 obecná míra nezaměstnanosti 3,6 % a v evidencích Úřadu práce bylo evidováno přes 26 tisíc uchazečů o zaměstnání. Dalším problémem těchto krajů je vysoký výskyt sociálně vyloučených lokalit, kdy podle posledního průzkumu Ministerstva práce a sociálních věcí v roce 2014 bylo nejvíce sociálně vyloučených lokalit ze všech krajů právě v Ústeckém kraji (89 sociálně vyloučených lokalit) a v Moravskoslezském kraji (72

sociálně vyloučených lokalit). Počet lidí, kteří bydleli v těchto sociálně vyloučených lokalitách, činilo v Moravskoslezském kraji 19 000 až 23 000 obyvatel a v Ústeckém kraji 36 000 – 38 500 obyvatel. Z tohoto důvodu tyto kraje také ze všech krajů nejvíce vyhláší takzvané bezdoplatkové zóny, kdy cílem těchto krajů je snížit výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi, ale nebylo prokázáno, že by došlo k razantnímu úbytku doplatku na bydlení či sociálně vyloučených lokalit. Lidé v těchto krajích potřebují někde bydlet, a pokud jim nebudou vypláceny například doplatky na bydlení, tak se může stát, že lidé budou získávat peníze například trestnou činností či jinými způsoby. Jedná se o lidi například o samoživitelky, důchodce, občany v exekucích, kteří tento systém nezneužívají a potřebují pomoc od státu, aby si mohli zajistit základní životní potřeby. Dalším krajem, který vykazoval vysoké výdaje, byl Karlovarský kraj, který v roce 2018 měl na 1 obyvatele výdaj ve výši 661 Kč.

V přepočtu na obyvatele se i nadále drží s nejnižšími náklady kraj Vysočina. V roce 2018 na 1 obyvatele připadal výdaj ve výši 194 Kč. Dalším krajem, který měl nízké výdaje na 1 obyvatele za sledované období, byl kraj Plzeňský- Plzeňský kraj měl v roce 2018 na 1 obyvatele výdaj ve výši 248 Kč. Zlínský kraj patří také mezi kraje, které měli nízké výdaje na 1 obyvatele a to ve výši 261 Kč. Důvod těchto nízkých výdajů oproti jiným krajům je, že je v těchto krajích málo sociálně vyloučených lokalit. Kraj Vysočina měl v roce 2014 13 vyloučených lokalit, kde žilo okolo 600-1000 obyvatel. Kraj Zlínský měl 22 vyloučených lokalit a Plzeňský kraj měl 42 vyloučených lokalit. V těchto krajích je také nízká obecná míra nezaměstnanosti. V další tabulce 3.5 je uveden průměrný měsíční počet celkově vyplacených dávek za jednotlivé kraje.

Tabulka 3.5 – Průměrný měsíční počet vyplacených dávek v jednotlivých krajích

	2014	2015	2016	2017	2018
Hlavní město Praha	12 520	12 426	12 014	9 844	7 989
Středočeský kraj	18 708	17 165	14 967	12 105	9 374
Jihočeský kraj	10 717	9 756	8 255	6 662	4 973
Plzeňský kraj	8 347	7 389	5 972	4 310	3 333
Karlovarský kraj	10 164	9 622	8 351	6 402	4 759
Ústecký kraj	39 578	38 140	33 172	26 979	20 376
Liberecký kraj	11 004	10 207	8 935	7 104	5 345
Královéhradecký kraj	10 555	9 376	7 344	5 553	4 225
Pardubický kraj	7 988	7 242	6 001	4 544	3 463
Vysočina	6 389	5 624	4 449	3 240	2 361
Jihomoravský kraj	20 574	19 223	17 309	14 363	11 457
Olomoucký kraj	20 665	18 637	15 447	12 477	9 161
Zlínský kraj	9 895	9 015	7 474	5 545	4 124
Moravskoslezský kraj	52 109	50 906	45 566	38 768	31 162

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Z výše uvedené tabulky lze vidět, že docházelo ke snižování počtu průměrných měsíčních vyplacených dávek ve všech okresech Moravskoslezského kraje. Nejvíce se průměrně za měsíc v roce 2018 vyplácelo v Moravskoslezském kraji, a to přes 31 tisíc dávek, a oproti roku 2014 došlo ke snížení o 40,2 %. Počet průměrných měsíčních vyplacených dávek klesal ve sledovaném období v Moravskoslezském kraji průměrně o 5 237 dávek za rok. V Ústeckém kraji se průměrně měsíčně vyplatilo v roce 2018 přes 20 tisíc dávek a oproti roku 2014 došlo k poklesu o téměř 49 %. Počet průměrných měsíčních vyplacených dávek klesal v průběhu pětiletého období v Ústeckém kraji průměrně o 4 801 dávek ročně. Kraj Vysočina, který měl ze všech krajů nejnižší výdaje ve sledovaném období, se průměrně měsíčně vyplácelo jen 2 361 dávek a proti roku 2014 došlo k poklesu o téměř 63,05 %. Jedná se tak o nejnižší počet průměrných měsíčních vyplacených dávek ze všech krajů ČR. Počet průměrných měsíčních vyplacených dávek v kraji Vysočina klesal ve sledovaném období průměrně o 1 007 dávek ročně.

4 Zhodnocení objemu a struktury vyplacených dávek hmotné nouze ve vybraných okresech

Tato kapitola se zabývá zhodnocením objemu a struktury vyplacených dávek hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje (dále jen MSK) za sledované období tedy od roku 2014 do 2018. V další části jsou znázorněny souhrnné údaje o dávkách pomoci v hmotné nouzi v okresech MSK. Statistické údaje jsou použity z Českého statistického úřadu a Úřadu práce v Ostravě.

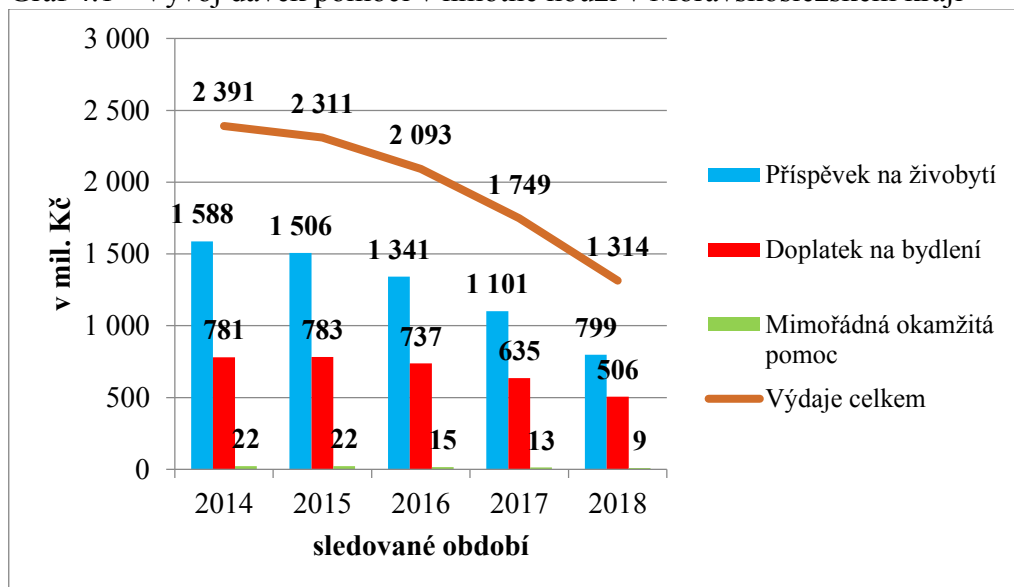
4.1 Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v MSK

Moravskoslezský kraj se svou rozlohou 5430 km² zaujímá 6,9 % území České republiky. Díky této rozloze mu patří 6. místo ze všech krajů České republiky. K 31. prosinci 2019 evidoval tento kraj 1 200 539 obyvatel. Díky tomu že, má pouze 300 obcí patří k regionu, který má nejmenší počet sídel. Hustota osídlení činí v Moravskoslezském kraji 222 obyvatel/km². V obcích do 499 obyvatel žije 2 % občanů, v obcích od 500-4 900 obyvatel bydlí 25 % občanů, v obcích 5 000- 19 999 obyvatel bydlí 14 % občanů a skoro 59 % občanů bydlí v městech, kde jsou více než 20 000 obyvatel. Mezi nejobydlenější města patří Ostrava, která má okolo 289 tis. obyvatel. K obydlým městům, kde se nachází více, jak 50 tis. obyvatel patří Havířov, Opava, Frýdek-Místek a Karviná. Problémem tohoto kraje je kromě přirozeného úbytku obyvatel, také neustálý pokles obyvatelstva z důvodu migrace. V roce 2018 byla průměrná hrubá měsíční mzda ve výši 30 364 Kč a oproti roku 2014 došlo k zvýšení o téměř 6 000 Kč. S porovnáním s republikovým průměrem byla průměrná hrubá měsíční mzda kolem 3 100 Kč nižší. V roce 2018 bylo v Moravskoslezském kraji 512 210 domácností a počet členů domácností činil 1 189 342 osob. [31]

Dle informací z Úřadu práce v Ostravě je od roku 2017 v Moravskoslezském kraji vyhlášeno 33 účinných bezdoplatkových zón a jedná se o města Bohumín, Rýmařov, Frýdek-Místek, Karviná, Bruntál, Vítkov, Ostrava, Orlová a Kopřivnice. V souvislosti s těmito bezdoplatkovými zónami bylo doposud v Moravskoslezském kraji odejmuto 113 dávek doplatku na bydlení.

V níže uvedeném grafu je znázorněn vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v Moravskoslezském kraji. Tento vývoj je sledován za pětileté období, tedy od roku 2014 do 2018.

Graf 4.1 - Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Celkové výdaje v Moravskoslezském kraji činily ve sledovaném období celkem 9 858 mil. Kč. Průměrné výdaje byly ve výši 1 971,6 mil. Kč za sledované pětileté období. Lze vidět, že výdaje ve sledovaném období klesaly, a to průměrně o 269,25 mil. Kč za rok. Důvodem těchto klesajících výdajů je, že byla dobrá ekonomická situace v České republice, nízká míra nezaměstnanosti a tím pádem i vyšší hrubé měsíční mzdy. Podíl nezaměstnaných osob ve věku 15-64 let činil v roce 2018 4,65 % a s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 52,55 %. Počet uchazečů v evidencích úřadu práce také poklesl, kdy v roce 2018 se jednalo o 39 789 uchazečů a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 52,56 %.

V průběhu pětiletého období byly nejvyšší výdaje u příspěvků na živobytí. Celkem byly výdaje u příspěvku na živobytí ve výši 6 335 mil. Kč. Z grafu lze vidět, že výdaje na příspěvek na živobytí klesaly, a to průměrně o 197,25 mil. Kč za rok. V roce 2018 činily výdaje u příspěvku na živobytí 799 mil. Kč, kdy s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 49,69 %. Průměrné výdaje příspěvku na živobytí činily ve sledovaném období 1 267 mil. Kč. V roce 2015 byly výdaje u doplatku na bydlení za pětileté období nejvyšší z důvodu toho, že došlo k legislativním změnám ve vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. Legislativní změny platné od 1. ledna 2015 se týkaly především dávky doplatku na bydlení. Výdaje u doplatku na bydlení od roku 2015 klesaly, a to průměrně o 92,3 mil. Kč za rok. V roce 2018 byly výdaje u doplatku na bydlení ve výši 506 mil. Kč, kdy s porovnáním s rokem 2015 došlo k poklesu o 35,38 %. Průměrné výdaje doplatku na bydlení činily ve sledovaném období 688,4 mil.

Kč. Nejnižší výdaje byly u mimořádné okamžité pomoci, kdy od roku 2015 klesaly průměrně o 4,3 mil. Kč za rok. V roce 2018 činily výdaje u mimořádné okamžité pomoci 9 mil. Kč, což oproti roku 2014 poklesly o 59,09 %. Průměrné výdaje mimořádné okamžité pomoci byly ve sledovaném období ve výši 16,2 mil. Kč.

4.2 Sociálně-ekonomická charakteristika okresů MSK

Moravskoslezský kraj se dělí na 6 okresů. Jedná o okresy Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město. Dle rozlohy je okres Bruntál s 1 537 km² největším okresem MSK a naopak nejmenším okresem je Ostrava-město, která má rozlohu 332 km². Nejvíce obcí je v okrese Opava a jedná se o 77 obcí a z toho 7 se statutem města. Nejméně obcí je v okrese Ostrava-město, která má 13 obcí a z toho 4 se statutem města. V tabulce 4.1 je znázorněn vývoj počtu obyvatel dle jednotlivých okresů k 31. prosinci za sledované období.

Tabulka 4.1 – Vývoj obyvatel okresů v MSK za sledované období

Okresy	Počet obyvatel k 31. prosinci				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	94 573	93 718	93 080	92 453	92 018
Frýdek-Místek	212 987	213 260	213 628	213 686	214 187
Karviná	255 945	253 518	251 370	249 377	247 887
Nový Jičín	151 724	151 762	151 737	151 566	151 680
Opava	176 807	176 742	176 600	176 385	176 254
Ostrava-město	325 640	324 311	323 464	322 419	321 273

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V uvedené tabulce lze vidět, že nejvyšší počet obyvatel měl za sledované pětileté období okres Ostrava -město, který měl v roce 2018 přes 321 tisíc obyvatel, a oproti roku 2014 došlo k poklesu obyvatel o téměř 1,34 %. Na druhé straně nejméně obyvatel měl okres Bruntál, který v roce 2018 evidoval přes 92 tisíc obyvatel, a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 2,7 % obyvatel. Z uvedené tabulky je vidět, že okresy Bruntál, Karviná, Opava a Ostrava měly ve sledovaném období klesající počet obyvatel. Naopak ve Frýdku-Místku došlo v průběhu sledovaného pětiletého období k nárůstu počtů obyvatel. Mezi hlavní důvod patří, že ve Frýdku-Místku bylo ve sledovaném období migrační saldo kladné. Nejvyšší záporné saldo, že všech okresů, měla Ostrava-město. V okresech MSK bylo ve sledovaném období nejvíce lidí ve věku 15-64 let a naopak nejméně ve věku 0-14 let. V tabulce 4.2 je vypočítán index stárí v okresech MSK.

Tabulka 4.2 – Index stáří v okresech MSK

Okresy	Index stáří				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	121,27	127,33	132,83	137,36	141,58
Frýdek-Místek	113,41	115,75	118,39	120,39	122,07
Karviná	127,22	130,59	134,00	137,36	139,09
Nový Jičín	109,87	112,30	115,50	117,98	119,97
Opava	111,73	114,19	117,29	120,05	122,08
Ostrava-město	123,95	125,82	127,78	129,10	130,80

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Uvedená tabulka znázorňuje, kolik se nachází v populaci občanů ve věku 65 a více let na 100 dětí (0-14 let). Lze vidět, že v sledovaném období dochází k zvyšování indexu stáří v jednotlivých okresech. Důvodem je že, populace stárne a zvyšuje se naděje dožití tedy střední délka života. V roce 2018 měl nejvyšší index stáří okres Bruntál, kdy na 100 dětí připadalo 141,58 seniorů. Naopak nejnižší index stáří měl v roce 2018 okres Nový Jičín, kde na 100 dětí připadalo 119,97 seniorů. V další tabulce je vypočítán index ekonomického zatížení v jednotlivých okresech MSK.

Tabulka 4.3 – Index ekonomického zatížení v okresech MSK

Okresy	Index ekonomického zatížení				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	47,12	48,92	51,05	52,76	54,63
Frýdek-Místek	47,71	49,05	50,68	52,22	53,71
Karviná	46,9	48,2	49,7	51,12	52,39
Nový Jičín	47,61	49,18	50,79	52,34	53,99
Opava	47,31	48,96	50,76	52,26	53,78
Ostrava-město	48,55	49,81	51,23	53,88	53,63

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V tabulce je znázorněn index ekonomického zatížení v jednotlivých okresech Moravskoslezského kraje v %. Tento index vyjadřuje počet dětí (0-14 let) a počet občanů ve věku 65 + na 100 osob v produktivním věku. Index vyjadřuje vztah mezi ekonomicky neaktivním a aktivním obyvatelstvem, takže čím menší bude hodnota, tak tím lépe pro dané okresy MSK. Z tabulky lze vidět, že ve sledovaném období dochází k růstu indexu ekonomického zatížení ve všech okresech. Moravskoslezského kraje Souvisí to hlavně se stárnutím populace, jak je popsáno v předchozí tabulce. Nejvyšší

index v roce 2018 byl v okrese Bruntálu, kde na 100 osob v produktivním věku připadlo 54,63 ekonomicky neaktivních osob. Naopak v roce 2018 byl nejnižší index v okrese Karviné, kdy na 100 osob v produktivním věku připadalo 52,39 osob ekonomicky neaktivních. V tabulce 4.4 je znázorněn vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech MSK.

Tabulka 4.4 – Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okresech MSK

Okresy	Podíl nezaměstnaných osob v %				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	13,54	11,56	9,49	6,99	6,04
Frýdek-Místek	6,95	5,60	4,62	3,77	3,00
Karviná	12,05	10,96	10,33	8,14	6,94
Nový Jičín	6,93	5,25	4,40	3,55	3,07
Opava	8,21	7,09	5,64	4,06	3,06
Ostrava-město	11,01	10,06	8,89	6,85	5,19

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

V tabulce je znázorněn vývoj podílu nezaměstnaných osob (ve věku 15-64 let) v jednotlivých okresech Moravskoslezského kraje. Lze vidět, že podíl nezaměstnaných osob vykazoval klesající charakter ve všech okresech. Důvodem poklesu byla hlavně dobrá ekonomická situace v České republice. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob byl ve sledovaném období v okresech Frýdek-Místek, Nový Jičín a Opava. Naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných vykazovaly okresy Bruntál, Karviná a částečně i Ostrava-město. Podle pohlaví převazuje vyšší podíl nezaměstnaných u mužů, než u žen v jednotlivých okresech za sledované období. V tabulce níže je zobrazen vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce v okresech MSK.

Tabulka 4.5 – Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce

Okresy	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	9 085	7 652	6 331	4 602	3 818
Frýdek-Místek	10 236	8 119	7 090	5 768	4 583
Karviná	21 701	19 501	18 153	14 223	12 019
Nový Jičín	7 516	5 679	4 793	3 842	3 245
Opava	10 229	8 869	7 173	5 108	3 783
Ostrava-město	25 110	22 754	20 496	15 941	12 341

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Z uvedené tabulky lze vidět, že počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidencích Úřadu práce, ve sledovaném období klesaly. Nejnižší počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidencích na Úřadu práce, byly v okresech Nový Jičín, Opava a Bruntál. Naopak nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidencích na Úřadu práce, vykazovaly okresy Ostrava-město a Karviná. Největší pokles uchazečů o zaměstnání zaznamenal okres Opava, který v roce 2018 měl 3 783 uchazečů v evidenci Úřadu práce, a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 63,02 %. Na druhé straně nejnižší pokles zaznamenal okres Karviná, kdy došlo k poklesu uchazečů o 44,62 %. Nejvyšší dosažené vzdělání s výučním listem měli uchazeči ve všech okresech kromě okresu Ostrava-město. V Ostravě-městě bylo evidováno, že nejvíce uchazečů měli za sledované období pouze dosaženo základní vzdělání. Podle délky měli Úřady práce nejvyšší počet uchazečů v evidencích déle než 24 měsíců jen v okresech Karviná a Ostrava-město. V dalších okresech si většinou uchazeči o zaměstnání našli do 3 měsíců zaměstnání. V níže uvedené tabulce je uveden vývoj pracovních míst v evidenci ÚP v okresech MSK.

Tabulka 4.6 – Vývoj pracovních míst v evidenci ÚP v okresech MSK

Okresy	Pracovní místa v evidenci ÚP k 31.12.				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	264	415	809	1 086	1 216
Frýdek-Místek	837	1 505	1 556	2 155	2 383
Karviná	716	1 141	1 140	1 695	2 219
Nový Jičín	881	2 290	1 804	2 403	2 939
Opava	546	1 034	1 213	1 297	1 967
Ostrava-město	2 155	3 939	4 389	5 355	6 503

Zdroj: Český statistický úřad, 2014-2018, vlastní úprava

Pracovní místa v evidenci Úřadu práce ve sledovaném období rostly. Lze vidět, že nejvíce pracovních míst měla Ostrava-město, a to v roce 2018 6 503 míst. Oproti roku 2014 došlo ke zvýšení míst o 201,76 %. V roce 2018 připadalo v okrese Ostrava-město na 1 pracovní místo v evidenci ÚP 1,9 uchazečů o zaměstnání. Nejnižší počet pracovních míst v evidenci ÚP měl ve sledovaném období okres Bruntál. V roce 2018 se jednalo o 1 216 pracovních míst, což oproti roku 2014 došlo k nárůstu míst o 360,61 %. V okrese Bruntálu v roce 2018 připadalo na 1 pracovní místo 3,1 uchazečů o zaměstnání. V další tabulce je znázorněn vývoj exekucí za 3-leté období v okresech MSK.

Tabulka 4.7 – Vývoj celkového počtu exekucí v okresech MSK

Okresy	Celkový počet exekucí		
	2016	2017	2018
Bruntál	56 606	60 240	57 966
Frýdek-Místek	53 556	53 910	54 266
Karviná	141 769	148 996	151 269
Nový Jičín	53 051	52 775	51 931
Opava	56 491	55 851	50 700
Ostrava-město	241 420	237 419	241 116

Zdroj: Mapa exekucí, 2016-2018, vlastní úprava

Z tabulky lze vidět, že nejvíce exekucí měl v průběhu sledovaného tříletého období okres Ostrava-město. V roce 2018 se jednalo o 241 116 exekucí, kdy v exekuci bylo 36 802 osob, a průměrný počet exekucí činil na osobu 6,6. Nejméně exekucí evidoval okres Nový Jičín. V roce 2018 měl 50 700 exekucí, kdy v průběhu sledovaného tříletého období došlo k poklesu exekucí průměrně o 2 896 exekucí za rok. Nový Jičín měl v roce 2018 10 014 osob v exekuci a průměrně připadalo na osobu 5,2 exekucí. Počet exekucí má velký dopad na dávky pomoci v hmotné nouzi. Čím větší mají lidé exekuce, tím se jim pak nevyplatí chodit do práce a raději pobírají dávky pomoci hmotné nouzi. Lidé, kteří mají velké exekuce, tak jsou více ohroženi sociálním vyloučením či případně chudobou.

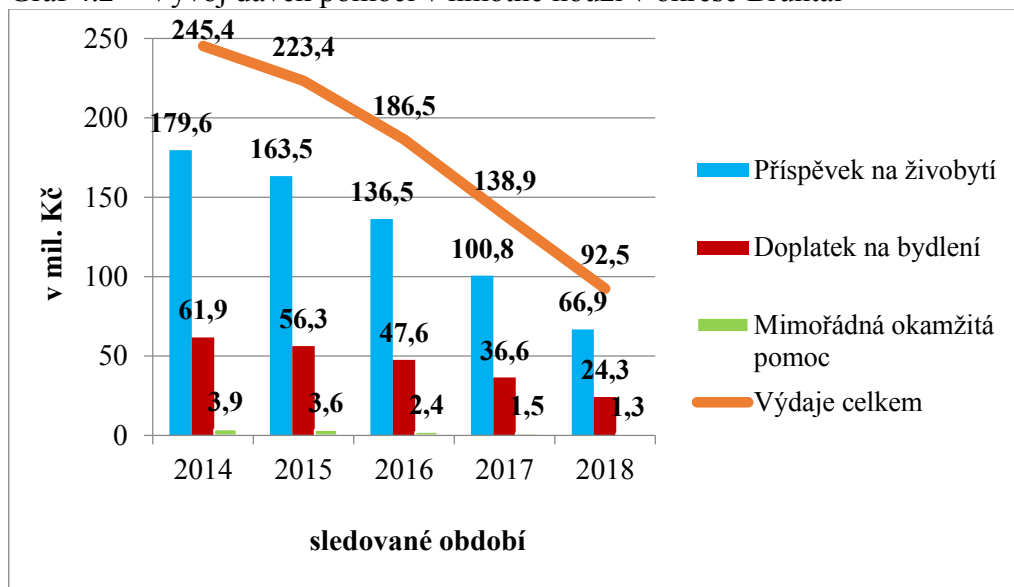
4.3 Vývoj dávek hmotné nouze v okresech MSK

Další část kapitoly je věnována vývojem dávek hmotné nouze v jednotlivých okresech MSK. Tento vývoj je sledován za 5-leté období. Údaje jsou použity z materiálu o počtu a objemu vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje, které mi poskytl Úřad práce v Ostravě.

4.3.1 Dávky hmotné nouze v okrese Bruntál

Uvedená podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntál. Tento vývoj je sledován za pětileté období, tedy od roku 2014 do 2018.

Graf 4.2 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntál

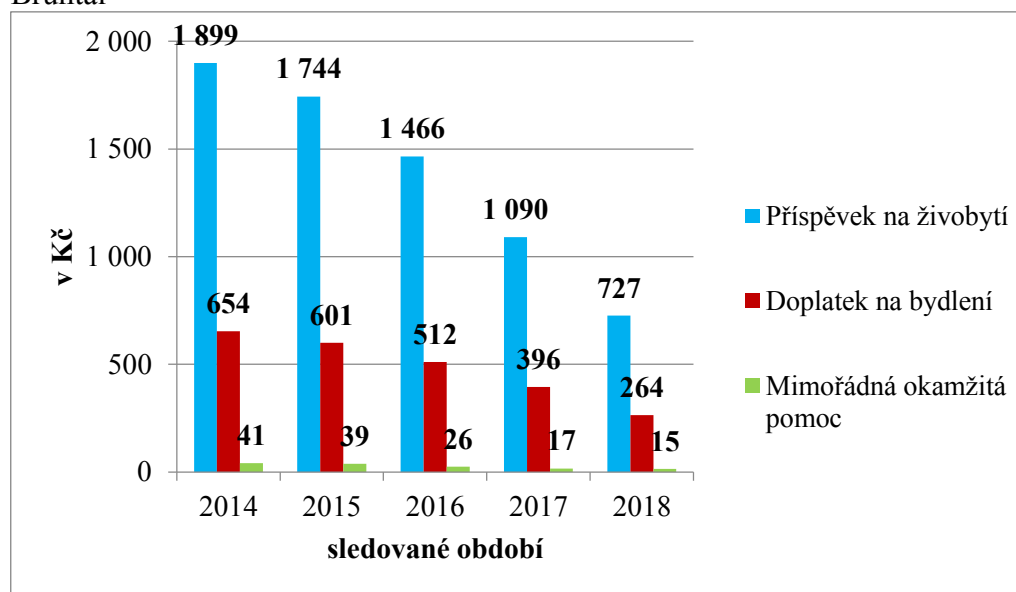
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V uvedeném grafu lze vidět, že výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntál ve sledovaném období klesaly. Důvodem těchto klesajících výdajů je že, v průběhu pětiletého období klesal podíl nezaměstnaných osob. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 6,04 % a v porovnání s rokem 2014 došlo k poklesu o 7,5 p. b. Ve sledovaném období klesaly počty uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP, a to průměrně o 1 317 uchazečů za rok. Na druhé straně se zvyšovaly v průběhu pětiletého období pracovní místa v evidenci ÚP, a to průměrně o 238 pracovních míst za rok. Celkové výdaje za 5-leté období byly ve výši 886,7 mil. Kč. V roce 2018 činily výdaje 92,5 mil. Kč a oproti roku 2014 klesly o 62,31 %. Průměrné celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi za sledované období činily v okrese Bruntálu 177,3 mil. Kč. Výdaje v okrese Bruntál ve sledovaném období klesly průměrně o 38 mil. Kč za rok.

U příspěvku na živobytí docházelo ve sledovaném období k poklesu. V roce 2018 představoval příspěvek na živobytí okolo 66,9 mil. Kč, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 62,75 %. Průměrné výdaje za sledované období u příspěvku na živobytí činily 129,4 mil. Kč. Výdaje u příspěvku na živobytí klesaly průměrně o 28 mil. Kč za rok. Doplatek na bydlení oproti příspěvku na živobytí klesal meziročně pomaleji. V roce 2018 byl doplatek na bydlení ve výši 24,3 mil. Kč, což s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 60,74 %. Doplatek na bydlení nejvíce meziročně klesl v roce 2018. Průměrné výdaje za sledované období u doplatku na bydlení byly ve výši 45,3 mil. Kč. Výdaje u doplatku na bydlení klesaly v průměru o 9 mil. Kč za rok. Dávka mimořádné okamžité pomoci tvořila za sledované období nejnižší výdaje ze všech

dávek. V roce 2018 činily výdaje u mimořádné okamžité pomoci 1,3 mil. Kč, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 66,67 %. Průměrné výdaje u mimořádné okamžité pomoci činily 2,5 mil. Kč. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci klesaly průměrně o 642 tisíc ročně. V následujícím grafu je znázorněn vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntál, které jsou přepočtené na 1 obyvatele.

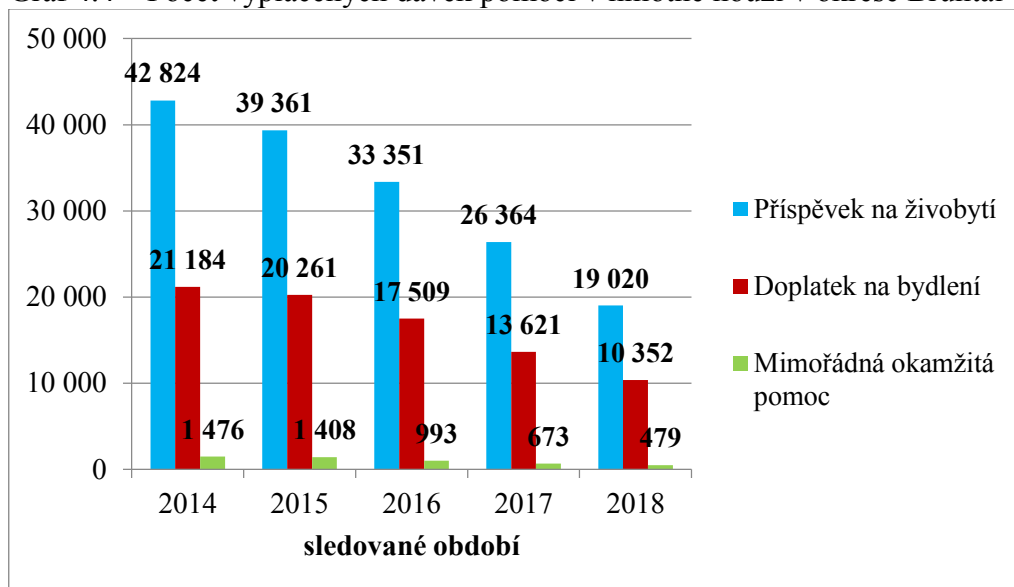
Graf 4.3 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele v okrese Bruntál

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi přepočtené 1 obyvatele činily za sledované období 9 489 Kč. U příspěvku na živobytí byl v roce 2018 výdaj na 1 obyvatele ve výši 727, což oproti roku 2014 došlo k poklesu o 72,72 %. Výdaje na 1 obyvatele u příspěvku na živobytí klesaly v průběhu pětiletého období průměrně o 293 Kč za rok. V roce 2018 připadal na 1 obyvatele doplatek na bydlení ve výši 264 Kč a s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 59,63 %. Výdaje na 1 obyvatele u doplatku na bydlení klesaly během sledovaného období průměrně o 98 Kč za rok. Dávka mimořádné okamžité pomoci tvořila za sledované období nejnižší výdaje na 1 obyvatele ze všech dávek. V roce 2018 činil výdaj mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele ve výši 15 Kč, který oproti roku 2014 poklesl o 63,41 %. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci v průběhu pěti let klesaly průměrně o 7 Kč ročně. Níže uvedený graf se zabývá počtem vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntál.

Graf 4.4 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntál

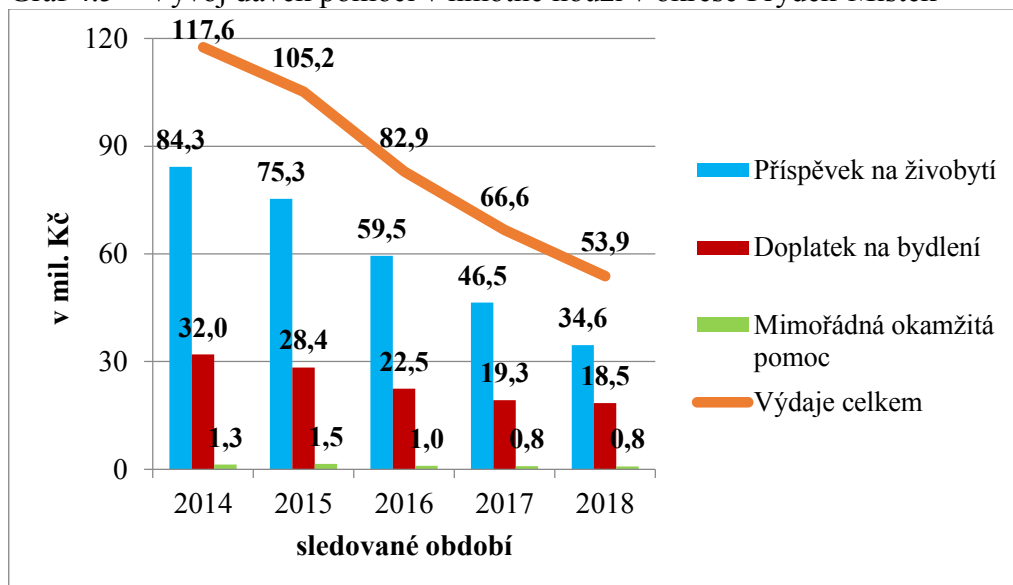
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V grafu je znázorněn vývoj vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Bruntálu za 5-leté období. Lze vidět, že ve sledovaném období docházelo k poklesu všech vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi. V roce 2018 bylo vyplaceno 19 020 příspěvků na živobytí a oproti roku 2014 došlo k snížení o 55,59 %. Průměrně bylo vyplaceno za sledované období 32 184 příspěvků na živobytí. Vyplacené příspěvky na živobytí klesaly za sledované období průměrně o 5 951 příspěvků za rok. V roce 2018 bylo vyplaceno 10 352 doplateků na bydlení a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 51,13 %. Průměrně bylo vyplaceno ve sledovaném období 16 585 doplateků na bydlení. Vyplacené doplatky na bydlení klesaly průměrně o 2 708 doplateků ročně. V roce 2018 bylo vyplaceno 479 mimořádných okamžitých pomoci a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 67,55 %. Průměrně bylo vyplaceno ve sledovaném období 1 006 mimořádných okamžitých pomoci. Počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci klesaly za sledované období v průměru o 249 ročně.

4.3.2 Dávky hmotné nouze v okrese Frýdek-Místek

Podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Frýdek-Místek. Tento vývoj je sledován za pětileté období čili od roku 2014 do 2018.

Graf 4.5 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Frýdek-Místek

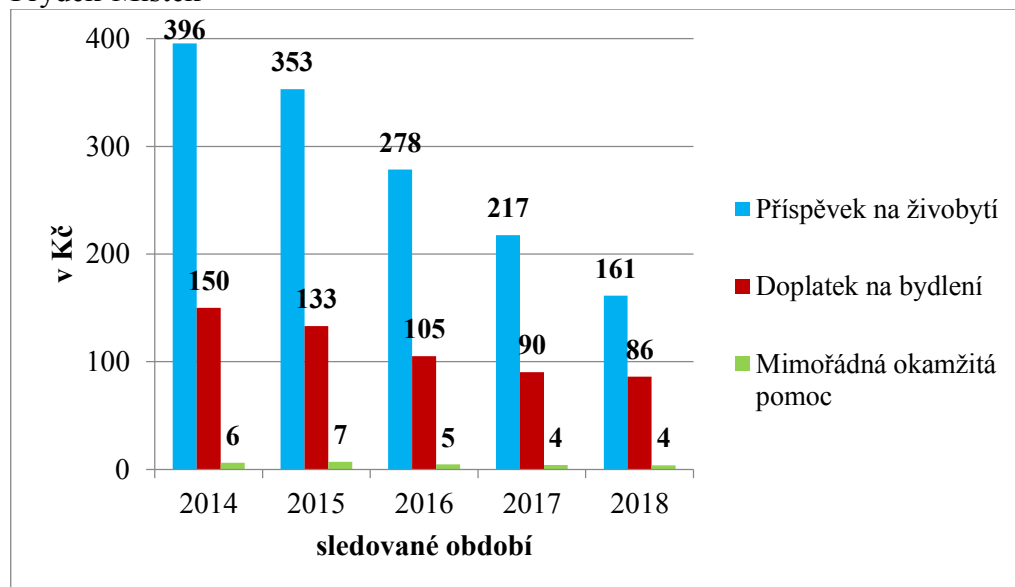
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V uvedeném grafu je znázorněn vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi za 5-leté období v okrese Frýdek-Místek. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi měly za sledované období klesající charakter. Důvodem těchto klesajících výdajů je, že podíl nezaměstnaných osob ve sledovaném období klesal. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 3 %, což oproti roku 2014 došlo k poklesu o 3,95 p. b. V průběhu pětiletého období poklesly počty uchazečů o zaměstnání v evidencích ÚP, a to průměrně o 1 413 uchazečů za rok. Naopak ve sledovaném období rostly pracovní místa v evidencích Úřadu práce průměrně o 387 míst za rok. Celkové výdaje pomoci v hmotné nouzi byly v celkové výši 426,2 mil. Kč. V roce 2018 byly výdaje ve výši 53,9 mil. Kč, což s porovnáním s rokem 2014 došlo ke snížení o 54,17 %. Průměrné celkové výdaje za sledované období činily 85,2 mil. Kč. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v okrese Frýdek-Místek klesaly za sledované období průměrně o 15,9 mil. Kč za rok.

Výdaje u příspěvku na živobytí za sledované období klesaly. V roce 2018 byly výdaje u dávky příspěvku na živobytí ve výši 34,6 mil. Kč, kdy s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 58,96 %. Průměrné výdaje u příspěvku na živobytí činily za sledované období 60 mil. Kč. Výdaje u příspěvku na živobytí klesaly v průměru o 12,4 mil. Kč za rok. Mírný meziroční pokles byl zaznamenán u dávky doplatek na bydlení. V roce 2018 doplatek na bydlení činil 18,5 mil. Kč, což v porovnání s rokem 2014 znamená snížení o 42,19 %. Průměrné výdaje doplatku na bydlení ve sledovaném období byly ve výši 24,1 mil. Kč. Výdaje doplatku na bydlení klesaly průměrně o 3,4

mil. Kč. Nejnižší výdaje měla dávka mimořádné okamžité pomoci. V roce 2018 byla dávka mimořádné okamžité pomoci ve výši 800 tis. Kč, kdy oproti roku 2015 došlo ke snížení o 46,67 %. Průměrné výdaje u dávky mimořádné okamžité pomoci činily za sledované období 1,1 mil. Kč. Výdaje mimořádných okamžitých pomoci klesaly průměrně o 128 tisíc ročně. V dalším grafu je znázorněn vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi, které jsou přepočtené na obyvatele v okrese Frýdku-Místku.

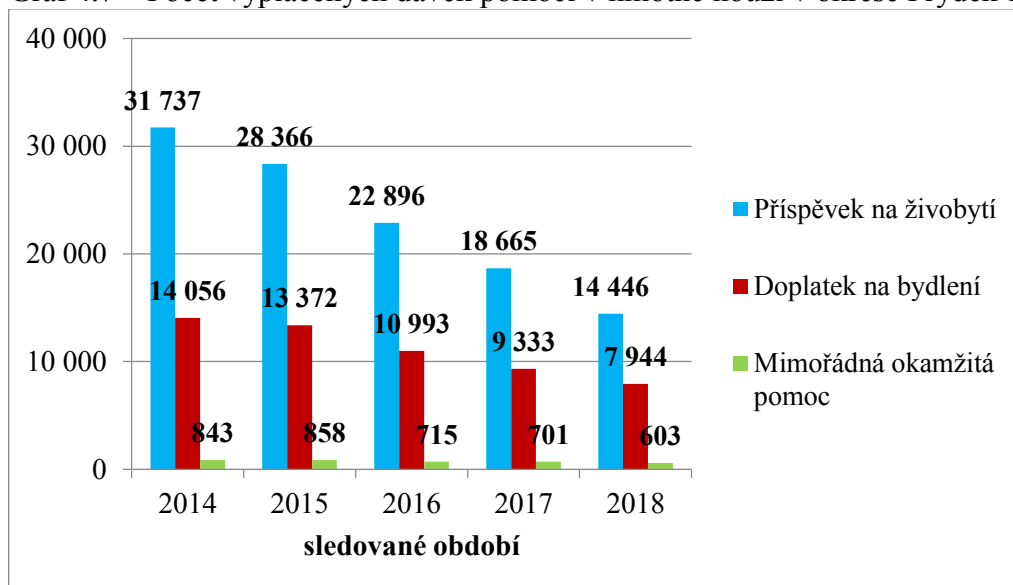
Graf 4.6 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele v okrese Frýdek-Místek

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi představovaly za sledované období 1 997 Kč na 1 obyvatele. Na 1 obyvatele připadalo průměrně výdaje ve výši 399 Kč. V roce 2018 připadl na 1 obyvatele příspěvek na živobytí ve výši 161 Kč, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 59,34 %. Výdaje u příspěvku na živobytí na 1 obyvatele průměrně klesaly ve sledovaném období o 59 Kč za rok. V roce 2018 činil na 1 obyvatele výdaj na doplatek na bydlení ve výši 86 Kč. S porovnáním s rokem 2014 došlo ke snížení o 42,67 %. Výdaje na 1 obyvatele u doplatku na bydlení ve sledovaném období klesaly průměrně o 16 Kč za rok. V roce 2018 byly výdaje na 1 obyvatele u dávky mimořádné okamžité pomoci ve výši 4 Kč. Oproti roku 2015 došlo ke snížení mimořádné okamžité pomoci, a to o 42,86 %. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 0,5 Kč za rok. V níže uvedeném grafu je vývoj vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Frýdek-Místek.

Graf 4.7 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Frýdek-Místek

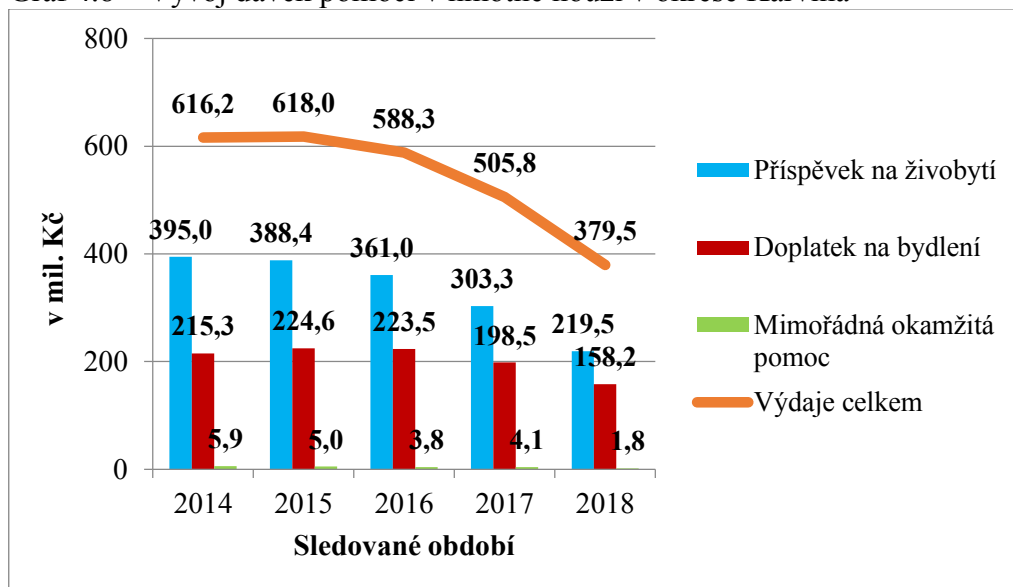
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V grafu 4.6 lze vidět, že počet vyplacených dávek v okrese Frýdku-Místku za sledované období klesaly. Za 5-leté bylo celkem vyplaceno 175 528 dávek pomoci v hmotné nouzi. V roce 2018 bylo vyplaceno 14 446 příspěvků na živobytí a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 54,48 %. Průměrně ve sledovaném období bylo vyplaceno 23 222 příspěvků na živobytí. Počet vyplacených příspěvků na živobytí klesly ve sledovaném období průměrně o 4 323 za rok. V roce 2018 bylo vyplaceno 7 944 doplateků na bydlení, což oproti roku 2014 bylo vyplaceno o 43,48 % méně doplateků. Průměrně bylo vyplaceno za sledované období 11 140 doplateků na bydlení. Počet vyplacených doplateků na bydlení klesly ve sledovaném období průměrně o 1 528 ročně. Nejvíce vyplacených mimořádných okamžitých pomoci bylo v roce 2015, a to 858. V roce 2018 bylo vyplaceno 603 mimořádných okamžitých pomoci, kdy došlo oproti roku 2015 k poklesu o 29,72 %. Průměrně činilo za sledované období 744 mimořádných okamžitých pomoci. Počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci klesly od roku 2015 průměrně o 85 pomoci ročně.

4.3.3 Dávky hmotné nouze v okrese Karviná

Podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Karviná. Tento vývoj je sledován za pěti leté období čili od roku 2014 do 2018.

Graf 4.8 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Karviná

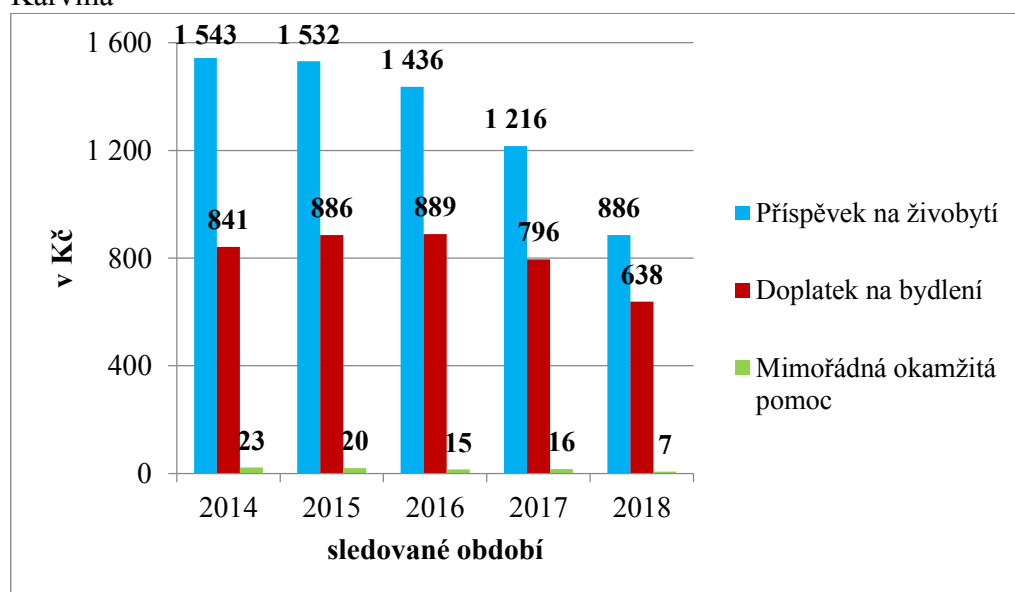
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V uvedeném grafu je znázorněn vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi za sledované období v okrese Karviné. Lze vidět, celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi od roku 2015 klesaly. Také podíl nezaměstnaných osob ve sledovaném období klesal. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 6,94 % a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 5,11 p. b. V průběhu pětiletého období klesal počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP, to průměrně o 2 421 uchazečů ročně. Pracovní místa v evidenci ÚP stoupaly ve sledovaném období průměrně o 376 míst ročně. Celkové výdaje na dávky hmotné nouze činily za sledované období celkem 2 707,8 mil. Kč. Průměrné výdaje za sledované období byly ve výši 541,5 mil. Kč. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi klesaly v letech 2015-2018 průměrně o 79,5 mil. Kč za rok. Za sledované období byly v okrese Karviná nejvyšší výdaje v roce 2015. V roce 2018 činily výdaje 379,5 mil. Kč, což oproti přechozímu roku klesly o 24,97 %.

Příspěvek na živobytí měl v okrese Karviná klesající charakter. V roce 2018 byly výdaje u příspěvku na živobytí ve výši 219,5 mil. Kč a s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu výdajů o 44,43 %. Průměrné výdaje u dávky příspěvku na živobytí činily 333,4 mil. Kč. Výdaje na příspěvek na živobytí klesaly v letech 2014-2018 průměrně o 43,9 mil. Kč za rok. Doplatek na bydlení vykazoval v okrese Karviné nejvyšší výdaj v roce 2015, a poté došlo k poklesu. V roce 2018 byly výdaje na doplatek na bydlení ve výši 158,2 mil. Kč, kdy oproti roku 2015 došlo k poklesu o 29,56 %. Průměrné výdaje na doplatek na bydlení činily za sledované období 204 mil. Kč. Výdaje na doplatek na bydlení klesaly od roku 2015 průměrně o

22,1 mil. Kč za rok. Nejnižší výdaje za všech dávek měla mimořádná okamžitá pomoc. Ve sledovaném období výdaje na tyto dávky klesaly. V roce 2018 byla mimořádná okamžitá pomoc ve výši 1,8 mil. Kč a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 69,49 %. Průměrné výdaje u mimořádné okamžité pomoci činily za sledované období 4,1 mil. Kč. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci klesly v letech 2014-2018 průměrně o 1 mil. Kč. V níže uvedeném grafu je znázorněn vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele v okrese Karviné.

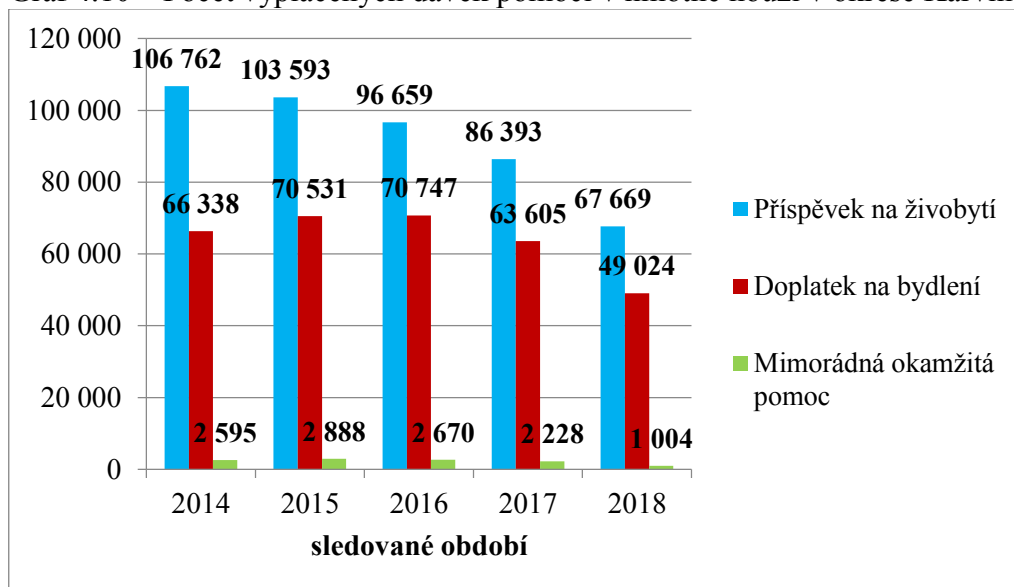
Graf 4.9 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele v okrese Karviná

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Výdaje u příspěvku na živobytí přepočtené na 1 obyvatele ve sledovaném období klesaly. V roce 2018 činil na 1 obyvatele výdaj ve výši 886 Kč, což oproti roku 2014 došlo ke snížení o 42,58 %. Výdaje u příspěvku na živobytí na 1 obyvatele ve sledovaném období průměrně klesaly o 164 Kč ročně. Nejvyšší výdaj u doplateků na bydlení byl v roce 2016 a jednalo se o 889 Kč na obyvatele. V roce 2018 byl doplatek na bydlení ve výši 638 Kč na obyvatele a s porovnáním s rokem 2016 došlo k poklesu o 28,24 %. Výdaje u doplatku na bydlení na 1 obyvatele klesaly od roku 2016 průměrně o 126 Kč za rok. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci přepočtené na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období. V roce 2018 byly výdaje na 1 obyvatele u mimořádné okamžité pomoci ve výši 7 Kč, kdy s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 69,57 %. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 4 Kč ročně. V dalším grafu je uvedeno, kolik bylo vyplaceno dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Karviné za 5-leté období.

Graf 4.10 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Karviná

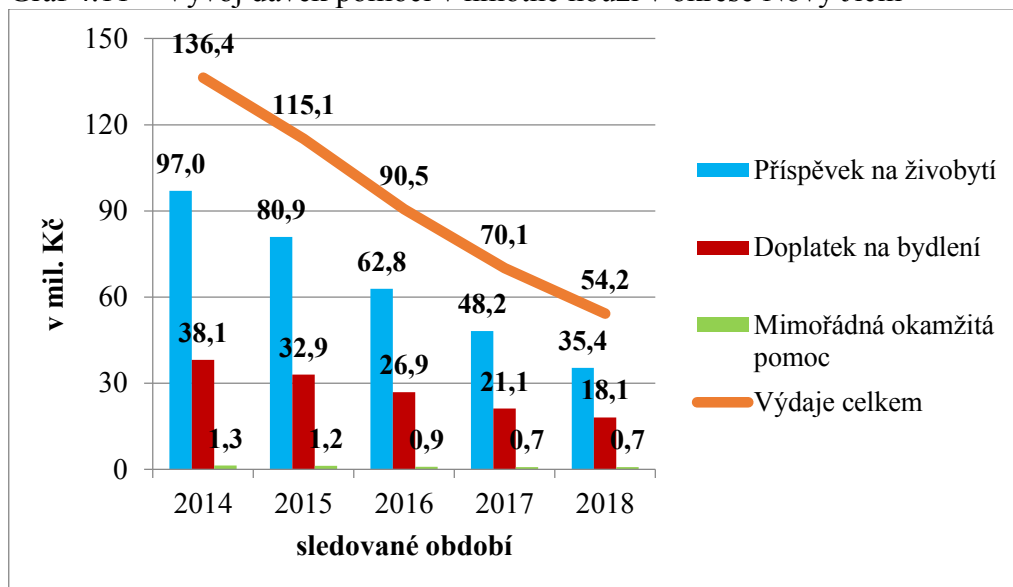
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V okrese Karviné bylo za sledované období celkem vyplaceno 792 706 dávek pomoci v hmotné nouzi, z toho nejvíce příspěvků na živobytí. V roce 2018 bylo vyplaceno 67 669 příspěvků na živobytí, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 36,62 %. Průměrné vyplacené příspěvky na živobytí činily za sledované období 92 215. Počet vyplacených příspěvků na živobytí v letech 2014-2018 klesly průměrně o 9 773 za rok. V roce 2016 bylo nejvíce vyplaceno doplateků na bydlení a jednalo se o 70 747 doplateků. V roce 2018 bylo vyplaceno 49 024 doplateků na bydlení, a oproti roku 2016 došlo k poklesu o 30,71 %. Průměrný počet vyplacených doplateků na bydlení činil v okrese Karviné 64 049. Počet vyplacených doplateků na bydlení od roku 2016 klesaly průměrně o 10 862. V roce 2015 bylo vyplaceno nejvíce mimořádně okamžitých pomoci, a to 2 888. V roce 2018 bylo vyplaceno 1 004 mimořádných okamžitých pomoci a s porovnáním s rokem 2015 došlo k poklesu o 65,24 %. Průměrný počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci činily za sledované období 2 277. Počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci klesaly od roku 2014 průměrně o 628 pomoci za rok.

4.3.4 Dávky hmotné nouze v okrese Nový Jičín

Podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Nový Jičín. Tento vývoj je sledován za pětileté období čili od roku 2014 do 2018.

Graf 4.11 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Nový Jičín

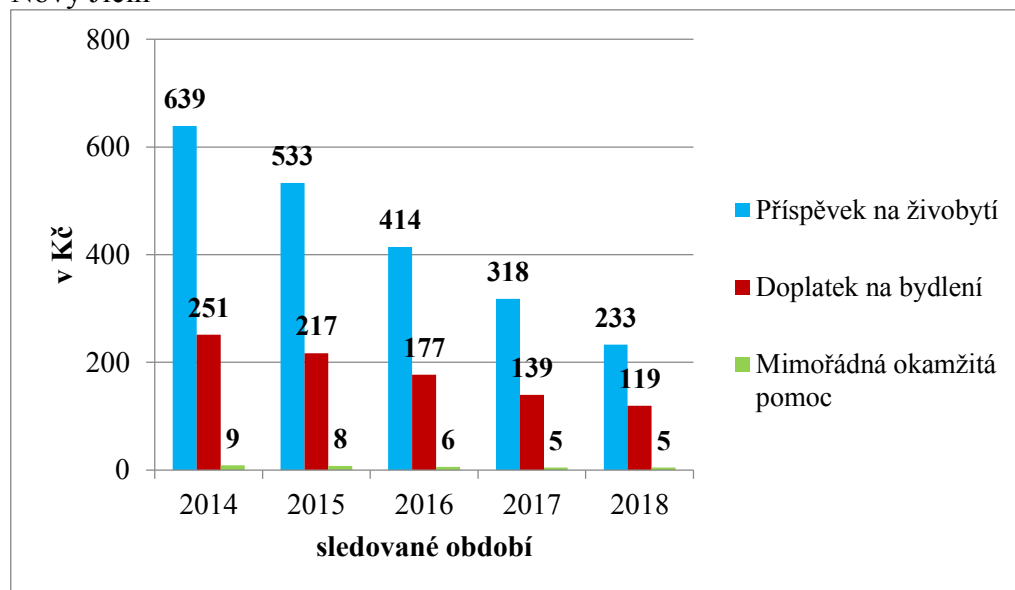
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V grafu lze vidět vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Novém Jičíně za pětileté období. Výdaje ve sledovaném období v okrese Nový Jičín klesaly. Ve sledovaném období klesal podíl nezaměstnaných osob. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 3,07 a oproti roku 2014 poklesl o 3,86 p. b. V průběhu pětiletého období poklesl počet uchazečů o zaměstnání průměrně o 1 068 uchazečů za rok. Pracovní místa v evidenci ÚP v Novém Jičín se zvyšovaly v letech 2014-2018 průměrně o 514 míst za rok. Celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi činily za sledované období 466,3 mil. Kč. Průměrné výdaje byly ve sledovaném období ve výši 93,3 mil. Kč. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi klesaly ve sledovaném období průměrně o 20,6 mil. Kč za rok. V roce 2018 byly výdaje ve výši 54,2 mil. Kč a s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 60,26 %.

Příspěvek na živobytí měl ve sledovaném období klesající charakter. Průměrné výdaje u příspěvku na živobytí byly ve výši 64,9 mil. Kč. Výdaje u příspěvku na živobytí klesaly ve sledovaném období průměrně o 15,4 mil. Kč ročně. V roce 2018 byly výdaje u příspěvku na živobytí ve výši 35,4 mil. Kč, což oproti roku 2014 klesly o 63,5 %. Doplatek na bydlení v okrese Novém Jičíně ve sledovaném období klesal. Průměrné výdaje u doplatku na bydlení činily za 5-leté období 27,4 mil. Kč. Výdaje u doplatku na bydlení klesaly za 5-leté období průměrně o 5 mil. Kč ročně. Doplatek na bydlení byl v roce 2018 vyplacen ve výši 18,1 mil. Kč a s porovnáním s rokem 2014 se snížil o 52,49 %. Mimořádná okamžitá pomoc měl ze všech dávek pomoci v hmotné nouzi nejnižší výdaje ve sledovaném období. Mimořádná okamžitá pomoc měla

průměrné výdaje ve sledovaném období ve výši 963 tisíc Kč. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci klesaly za sledované období průměrně o 147 tis. Kč. Mimořádná okamžitá pomoc byla v roce 2018 ve výši 721 tis. Kč a oproti roku 2014 klesla o 46,15 %. V níže uvedeném grafu jsou dávky pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele.

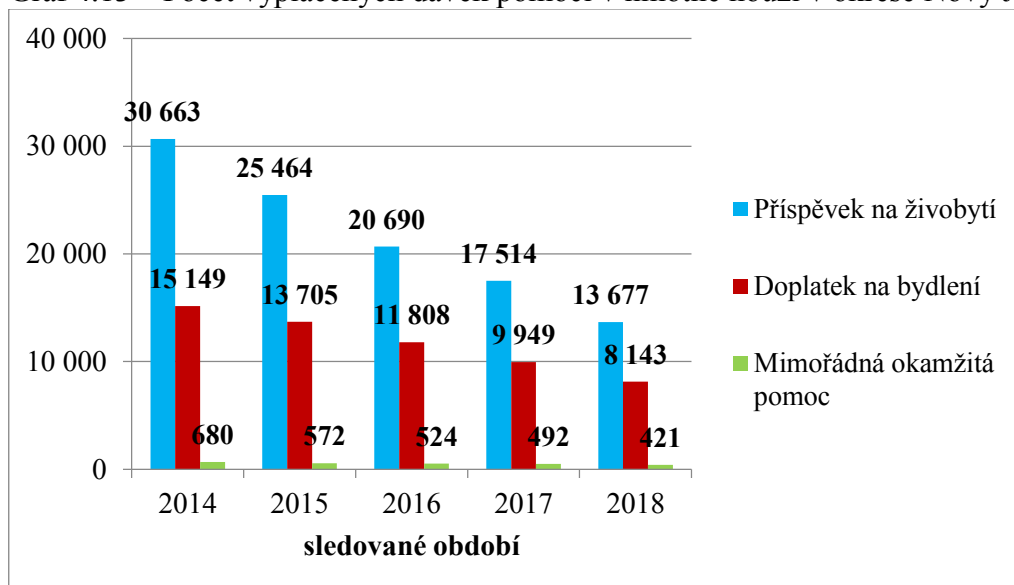
Graf 4.12 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele v okrese Nový Jičín

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi ve sledovaném období přepočtené na 1 obyvatele byly ve výši 3 073 Kč. Průměrné výdaje činily na 1 obyvatele 615 Kč. Příspěvek na živobytí připadal na 1 obyvatele v roce 2018 ve výši 233 Kč, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 63,54 %. Výdaje u příspěvku na živobytí na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 102 Kč ročně. Doplatek na bydlení přepočteném na 1 obyvatele byl ve výši 119 Kč. Ve srovnání s rokem 2014 došlo k poklesu výdajů o 52,59 %. Výdaje u doplatku na bydlení přepočítané na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 33 Kč za rok. Mimořádná okamžitá pomoc měla v roce 2018 výdaj na 1 obyvatele ve výši 5 Kč. Oproti roku 2014 došlo k poklesu výdajů o 44,44 %. Výdaje mimořádně okamžité pomoci přepočítané na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 1 Kč. V dalším grafu je znázorněn vývoj vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Novém Jičíně.

Graf 4.13 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Nový Jičín

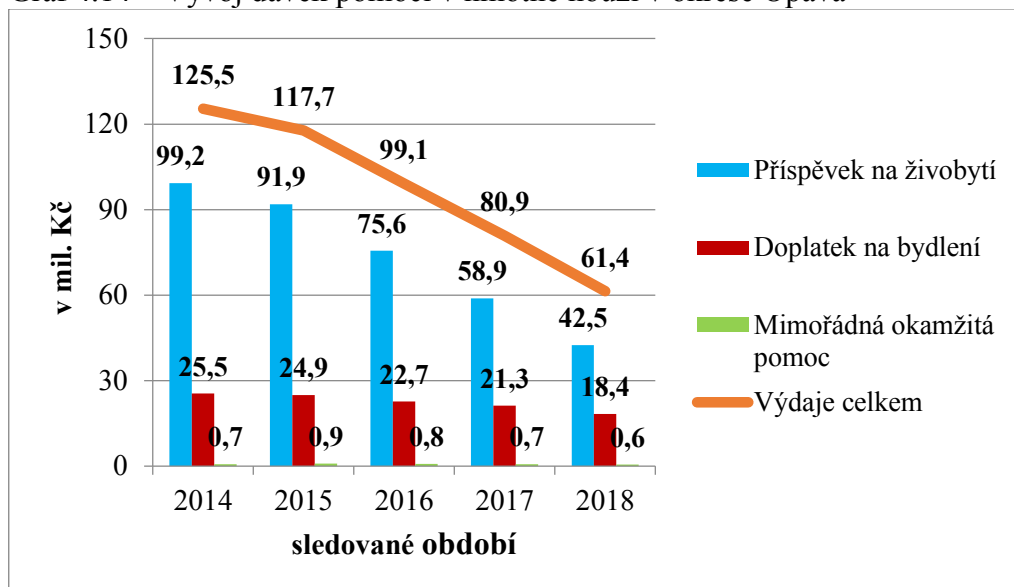
Zdroj: Úřad práce, 2012-2018, vlastní úprava

Celkem ve sledovaném období bylo vyplaceno 169 451 dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Nový Jičín. Průměrně se jednalo o 33 890 vyplacených dávek. Nejvíce bylo vyplaceno příspěvků na živobytí. V roce 2018 bylo vyplaceno 13 677 příspěvků na živobytí, což oproti roku 2014 se příspěvky na živobytí snížili o 55,40 %. Průměrně bylo vyplaceno za sledované období 21 602 příspěvků na živobytí. Počet vyplacených příspěvků na živobytí klesaly za sledované období průměrně o 4 247 za rok. Naproti tomu ve sledovaném období bylo vyplaceno méně doplateků, než příspěvků na živobytí. V roce 2018 bylo vyplaceno 8 143 doplateků na bydlení, kdy s porovnáním s rokem 2014 poklesly o 46,25 %. Průměrné vyplacené doplatky na bydlení činily za sledované období 11 751. Vyplacené doplatky na bydlení v okrese Nový Jičín klesly za 5-leté období průměrně o 1 752 doplateků na bydlení ročně. Nejméně bylo vyplaceno ve sledovaném období mimořádně okamžitých pomoci. V roce 2018 se vyplatilo 421 mimořádných okamžitých pomoci, což s porovnáním s rokem 2014 se vyplatilo méně o 38,09 %. Průměrně bylo vyplaceno za 5-leté období 538 mimořádně okamžitých pomoci. Vyplacených mimořádných okamžitých pomoci ve sledovaném období klesaly průměrně o 65 mimořádně okamžitých pomoci ročně.

4.3.5 Dávky hmotné nouze v okrese Opava

Tato podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Opavě. Tento vývoj je sledován za pětileté období čili od roku 2014 do 2018.

Graf 4.14 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Opava

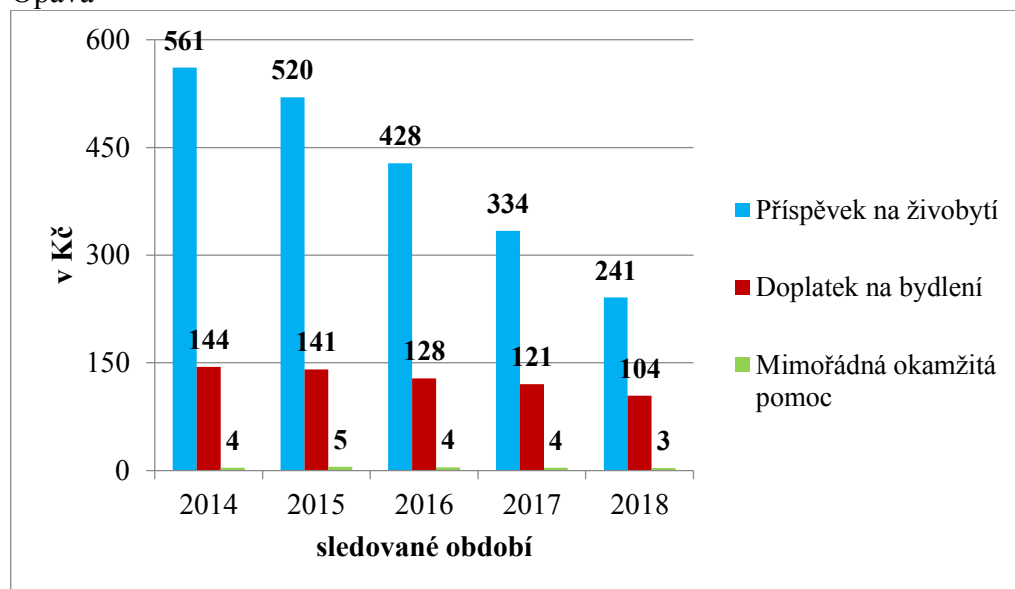
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Ve sledovaném období v okrese Opavě dávky pomoci v hmotné nouzi klesaly. Ve sledovaném období klesal také podíl nezaměstnaných osob. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 3,06 % a oproti roku 2014 došlo k poklesu o 5,15 p. b. V průběhu pětiletého období počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP klesl a to průměrně o 1 612 uchazečů za rok. Počet pracovních míst v evidenci ÚP stoupal ve sledovaném období průměrně o 355 míst ročně. Celkový výdaje v okrese Opavě činily za 5-leté období celkem 484,6 mil. Kč. Průměrné výdaje byly ve výši 96,9 mil. Kč. V roce 2018 byly výdaje na dávky v okrese Opavě ve výši 61,4 mil. Kč, což s porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu o 51,07 %. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi klesaly v letech 2014-2018 průměrně o 16 mil. Kč za rok.

V okrese Opavě příspěvek na živobytí klesal. V roce 2018 byly výdaje u příspěvku na živobytí ve výši 42,5 mil. Kč, které oproti roku 2014 poklesly o 57,16 %. Průměrné výdaje u příspěvku na živobytí činily za 5-leté období 73,6 mil. Kč. Výdaje u příspěvku na živobytí v okrese Opavě klesaly průměrně o 14 mil. Kč ročně. Ve sledovaném období měl klesající charakter také doplatek na bydlení. Doplatek na bydlení byl v roce 2018 ve výši 18,4 mil. Kč, což oproti roku 2014 výdaje poklesly o 27,84 %. Průměrné výdaje u doplatku na bydlení za 5-leté období činily 22,5 mil. Kč. Výdaje u doplatku na bydlení v okrese Opavě klesaly v průměru ročně o 1,8 mil. Kč. Dávka mimořádné okamžité pomoci měla nejvyšší výdaje v roce 2015, a poté docházelo k poklesu. Průměrné výdaje u mimořádné okamžité pomoci činily za sledované období 748 tis. Kč. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci klesly za 5 leté období v průměru o

28 tisíc za rok. V níže uvedeném grafu jsou dávky pomoci v hmotné nouzi, které jsou přepočteny na obyvatele v okrese Opavě.

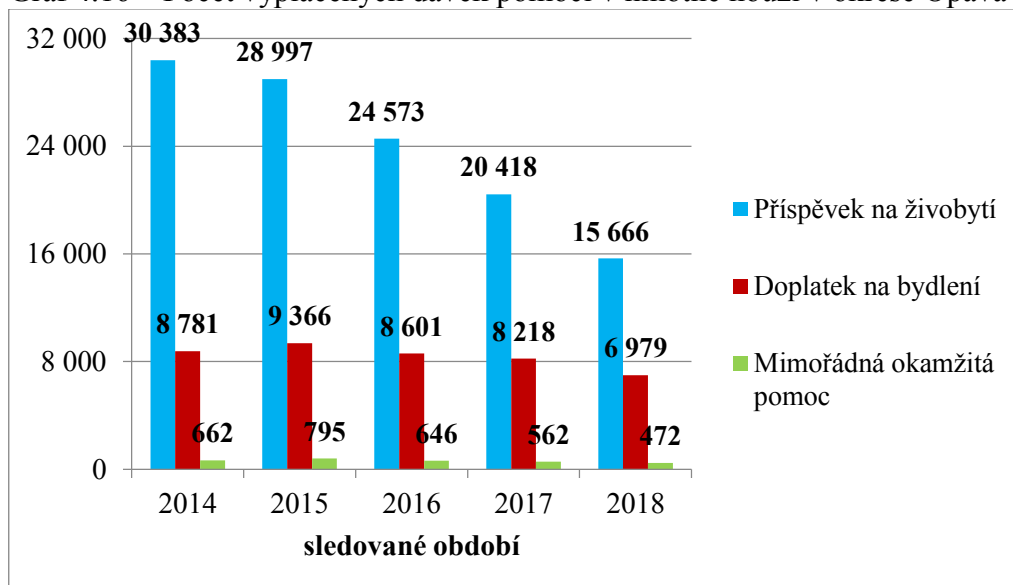
Graf 4.15 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele v okrese Opava

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Celkové výdaje připadající 1 obyvatele byly ve sledovaném období ve výši 2 744 Kč. Příspěvek na živobytí činil v roce 2018 241 Kč na obyvatele. Oproti roku 2014 došlo k poklesu o 57,04 %. Výdaje u příspěvku na živobytí na obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 80 Kč za rok. Doplatek na bydlení byl v roce 2018 ve výši 104 Kč na obyvatele. S porovnáním s rokem 2014 výdaj na obyvatele u doplatku na bydlení poklesl o 27,78 %. Výdaje u doplatku na bydlení na 1 obyvatele klesaly ve sledovaném období průměrně o 10 Kč za rok. Dávka mimořádné okamžité pomoci byla v roce 2018 ve výši 3 Kč na obyvatele, což oproti roku 2015 tato dávka poklesla o 40 %. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele od roku 2015 průměrně klesaly o 0,7 Kč ročně. Níže uvedený graf se zabývá vývojem vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Opavě.

Graf 4.16 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Opava

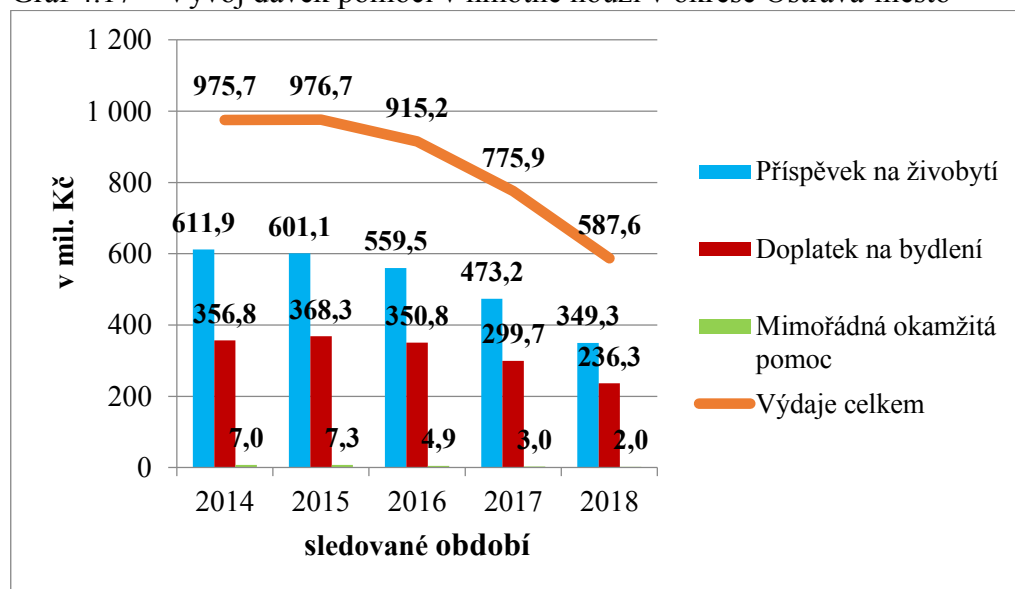
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Ve sledovaném období bylo celkem vyplaceno 165 199 dávek pomoci v hmotné nouzi. Průměrný počet vyplacených dávek činil ve sledovaném období 33 024 dávek. Počet vyplacených příspěvků na živobytí ve sledovaném období klesal. V roce 2018 bylo vyplaceno 15 666 příspěvků na živobytí, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 48,44 %. Průměrně bylo ve sledovaném období vyplaceno 24 007 příspěvků na živobytí. Počet vyplacených příspěvků na živobytí klesaly průměrně o 3 679 příspěvků za rok. Počet vyplacených doplatků na bydlení byl ve sledovaném období nejvyšší v roce 2015, a poté docházelo k poklesu. V roce 2018 bylo vyplaceno 6 979 doplatků na bydlení, což s porovnáním s rokem 2015 došlo k poklesu doplatků o 25,49 %. Průměrný počet vyplacených doplatků na bydlení činilo ve sledovaném období 8 389 doplatků na bydlení. Počet vyplacených doplatků na bydlení klesaly od roku 2015 průměrně o 796 doplatků ročně. V roce 2015 bylo nejvíce vypláceno mimořádných okamžitých pomoci, a poté docházelo k poklesu. V roce 2018 bylo vypláceno 472 mimořádných okamžitých pomoci. S porovnáním s rokem 2015 došlo k poklesu vyplacení mimořádných okamžitých pomoci o 40,62 %. Průměrný počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci činilo ve sledovaném období 627. Počet vyplacených mimořádných pomoci klesaly od roku 2015 průměrně o 107,7 za rok.

4.3.6 Dávky hmotné nouze v okrese Ostrava-město

Uvedená podkapitola se zabývá vývojem výdajů dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Ostrava-město. Tento vývoj je sledován za pětileté období čili od roku 2014 do 2018

Graf 4.17 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Ostrava-město

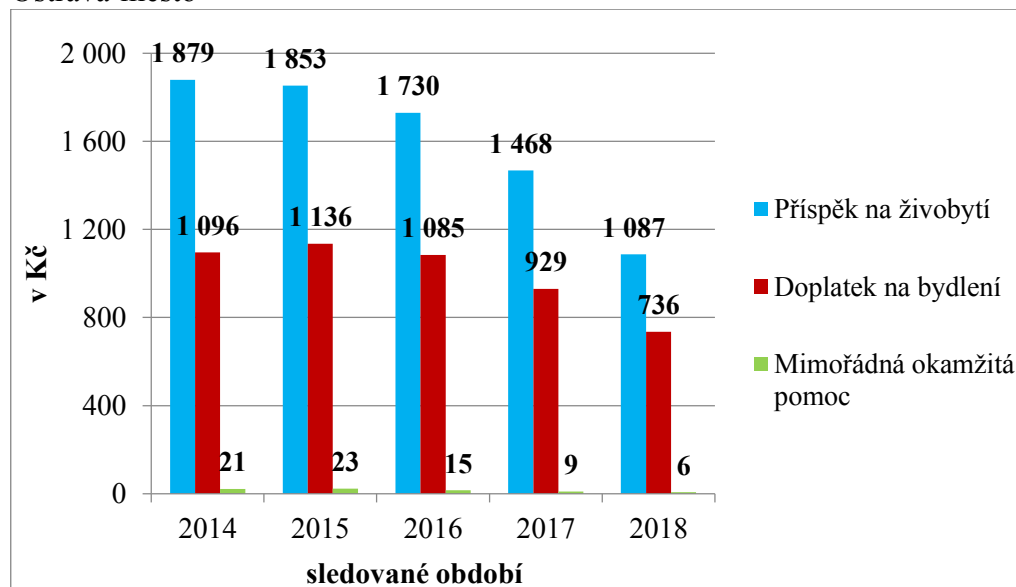
Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi měly od roku 2015 klesající charakter. V průběhu pětiletého období klesal podíl nezaměstnaných osob, kdy v roce 2018 činil 5,19 %, a oproti roku došlo k poklesu o 5,82 p. b. Ve sledovaném období docházelo v Ostravě-město k poklesu počtu uchazečů o zaměstnání v evidencích ÚP. Počet uchazečů o zaměstnání průměrně klesal ve sledovaném období průměrně o 3 192 uchazečů za rok. Na druhé straně došlo ke zvyšování pracovních míst v evidenci ÚP v průběhu pětiletého období. Pracovní místa v evidenci ÚP se průměrně zvyšovaly o 1 087 míst ročně. Celkové výdaje činily v okrese Ostrava-město celkem 4 231 mil. Kč. V roce 2018 byly výdaje ve výši 587,6 mil. Kč, kdy oproti roku 2015 poklesly o 39,84 %. Průměrné výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi činily ve sledovaném období 846,2 mil. Kč. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v okrese Ostrava-město klesaly od roku 2015 průměrně o 129,7 mil. Kč ročně.

Výdaje u příspěvku na živobytí ve sledovaném období klesaly. V roce 2018 byly výdaje u příspěvku na živobytí ve výši 349,3 mil. Kč. S porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu výdajů o 42,92 %. Průměrné výdaje u příspěvku na živobytí činily za 5-leté období 518,9 mil. Kč. Výdaje u příspěvku na živobytí klesaly ve sledovaném

období průměrně o 65,7 mil. Kč ročně. Výdaje u doplatku na bydlení byly nejvyšší v roce 2015, poté docházelo k poklesu. V roce 2018 byly výdaje ve výši 236,6 mil. Kč, kdy s porovnáním rokem 2015 klesly o 35,84 %. Výdaje u doplatku na bydlení od roku 2015 klesaly průměrně 44 mil. Kč ročně. Průměrné výdaje u doplatku na bydlení činily za sledované období 322,4 mil. Kč. Nejvyšší výdaje u mimořádné okamžité pomoci byly v roce 2015. V roce 2018 činily výdaje 2 mil. Kč, kdy s porovnáním s rokem 2015 se snížily výdaje u mimořádné okamžité pomoci o 72,64 %. Průměrné výdaje mimořádné okamžité pomoci byly ve sledovaném období ve výši 4,8 mil. Kč. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci od roku 2015 klesaly průměrně o 1,8 mil. Kč ročně. V níže uvedeném grafu jsou znázorněny dávky pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele v okrese Ostravě-město.

Graf 4.18 – Vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi přepočtené na 1 obyvatele v okrese Ostrava-město

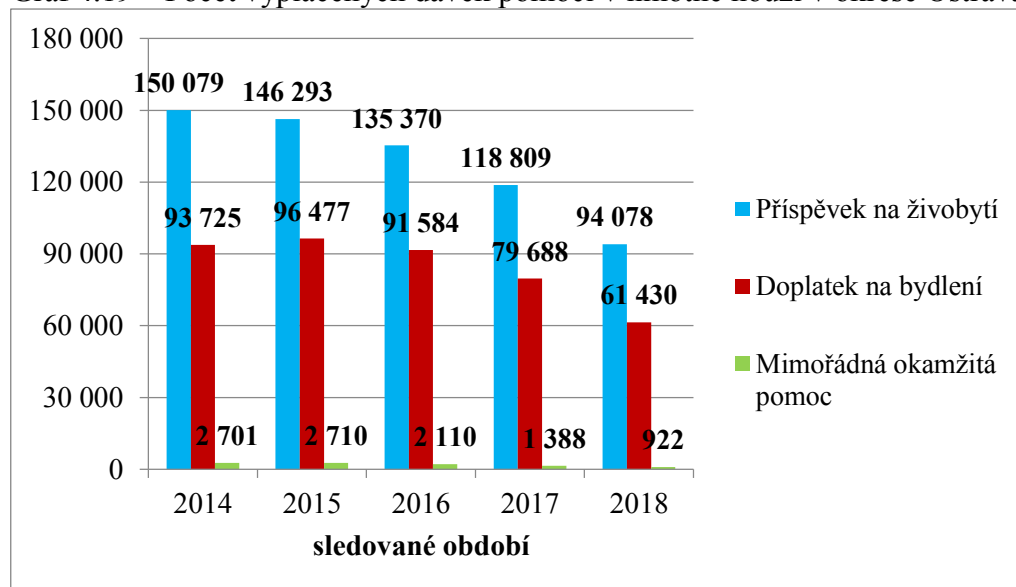

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Celkové výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi činila na 1 obyvatele 13 073 Kč. V roce 2018 byly výdaje u příspěvku na živobytí ve výši 1 087 Kč na obyvatele. S porovnáním s rokem 2014 došlo k poklesu výdajů na obyvatele u příspěvků na živobytí o 42,15 %. Výdaje u příspěvku na živobytí na 1 obyvatele ve sledovaném období klesaly průměrně o 198 Kč za rok. V roce 2015 byly nejvyšší výdaje na obyvatele u doplatku na bydlení, a to ve výši 1 136 Kč. V roce 2018 činil doplatek na bydlení 736 Kč na obyvatele a s porovnáním s rokem 2015 došlo k poklesu výdajů o 35,21 %. Výdaje u doplatku na bydlení přepočítané na 1 obyvatele klesaly od roku 2015 průměrně o 133 Kč za rok. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci byly nejvyšší v roce

2015 a jednalo se o 23 Kč na obyvatele. V roce 2018 činila mimořádná okamžitá pomoc 6 Kč na obyvatele, oproti roku 2015 došlo k poklesu výdajů o 73,91 %. Výdaje u mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele klesaly od roku 2015 průměrně o 5,7 Kč za rok. V dalším grafu je vývoj vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Ostrava-město.

Graf 4.19 – Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okrese Ostrava-město

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Celkem bylo v okrese Ostrava-město za 5.leté období vyplaceno 1 077 365 dávek pomoci v hmotné nouzi. Průměrný počet vyplacených dávek za 5 let činil 215 473. Nejvíce ve sledovaném období bylo vyplaceno příspěvků na živobytí. V roce 2018 bylo vyplaceno 94 078 příspěvků na živobytí a s porovnáním s rokem 2014 došlo o pokles 37,31 %. Průměrný počet vyplacených příspěvků na živobytí činil za 5-leté období 128 926 příspěvků. Počet vyplacených příspěvků na živobytí klesal ve sledovaném období průměrně o 14 000 za rok. Nejvíce vyplacených doplatků na bydlení byl v roce 2015, a to 96 477 doplatků. V roce 2018 bylo vyplaceno 61 430 doplatků na bydlení, kdy oproti roku 2015 došlo k poklesu o 36,33 %. Průměrný počet vyplacených doplatků na bydlení činil ve sledovaném období 84 581. Počet vyplacených doplatků na bydlení od roku 2015 poklesly průměrně o 11 682. Nejvíce vyplacených mimořádných okamžitých pomoci bylo v roce 2015, kdy se jednalo o 2 710 mimořádných okamžitých pomoci. V roce 2018 bylo vyplaceno 922 mimořádných okamžitých pomoci a s porovnáním s rokem 2015 došlo k poklesu o 65,98 %. Průměrný počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci činil ve

sledovaném období 1 966. Počet vyplacených mimořádných okamžitých pomoci od roku 2015 klesly průměrně o 596.

4.4 Souhrnný vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech MSK

Uvedené podkapitole je znázorněn souhrnný vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje, které jsou přepočteny na 1 obyvatele. K přepočtu vývoje dávek pomoci v hmotné nouzi dochází z důvodu, že každý okres Moravskoslezského kraje má odlišný počet obyvatel a níže uvedené tabulky slouží pro lepší porovnání okresů mezi sebou. V níže uvedené tabulce 4.8 je znázorněn vývoj výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele v okresech Moravskoslezského kraje

Tabulka 4.8 – Vývoj výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi

Okresy	Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	2 595	2 384	2 003	1 502	1 005
Frýdek-Místek	552	493	388	312	251
Karviná	2 407	2 438	2 341	2 028	1 531
Nový Jičín	899	758	597	462	357
Opava	710	666	561	458	348
Ostrava-město	2 996	3 011	2 829	2 406	1 829

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V níže uvedené tabulce lze vidět, že výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele ve všech okresech Moravskoslezského kraje klesaly. Nejvyšší výdaje na 1 obyvatele měly v průběhu pětiletého období okresy Ostrava-město a Karviná. V roce 2018 byl výdaj v Ostravě-městě ve výši 1 829 Kč na obyvatele a v Karvině 1 531 Kč na obyvatele. Důvodem je hlavně to, že se jedná okresy, kde jsou vysoké podíly nezaměstnaných osob. Jedná se také o okresy, které mají velký počet lidí v exekucích.

Nejnižší výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele měly ve sledovaném období okresy Frýdek-Místek, Opava a Nový Jičín. V okrese Frýdek-Místek připadal v roce 2018 na 1 obyvatele výdaj ve výši 251 Kč. V roce 2018 byl v okrese Opavě výdaj na dávky pomoci v hmotné nouzi ve výši 348 Kč na obyvatele. V okrese Novém Jičín činil výdaj na dávky pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele 357 Kč. V další tabulce 4.9 je znázorněn vývoj výdajů u příspěvku na živobytí přepočtené na 1 obyvatele v okresech Moravskoslezského kraje za pětileté období.

Tabulka 4.9 – Vývoj výdajů na příspěvek na živobytí

Okresy	Výdaje na příspěvek na živobytí na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	1 899	1 744	1 466	1 090	727
Frýdek-Místek	396	353	278	217	161
Karviná	1 543	1 532	1 436	1 216	886
Nový Jičín	639	533	414	318	233
Opava	561	520	428	334	241
Ostrava-město	1 879	1 853	1 730	1 468	1 087

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Z tabulky lze vidět, že výdaje u příspěvků na živobytí v průběhu pětiletého období klesaly. Nejvyšší výdaje ze všech okresů Moravskoslezského kraje měl okres Ostrava-město, kdy v roce 2018 připadal na obyvatele výdaj ve výši 1 087 Kč. Problémem tohoto okresu je, že v průběhu pětiletého období byl zde nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce, kteří měli základní dosažené vzdělání. Ostrava-město měla v roce 2018 4 466 uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP s dosaženým základním vzděláním a 4 153 uchazečů s výučním listem. Dalším problémem tohoto okresu je, že vysoký počet uchazečů o zaměstnání je v evidencích Úřadu práce déle než 24 měsíců. V roce 2018 bylo déle než 24 měsíců v evidenci Úřadu práce 3 837 uchazečů o zaměstnání a lze říci, že tito lidé jen pasivně pobírají dávky. Druhým okresem, který měl nejvyšší výdaje na 1 obyvatele, byl ve sledovaném období Karviná. V roce 2018 přidal na 1 obyvatele výdaj na příspěvek na živobytí ve výši 886 Kč. Podobné problémy, které byly v okrese Ostrava-město, byly zaznamenány také v tomto okrese. Okres Karviná měla také v průběhu pětiletého období vysoký počet uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce. Nejvíce měli uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce vzdělání s výučním listem. V roce 2018 se jednalo o 4 679 uchazečů s výučním listem a 3 761 uchazečů se základním vzděláním v evidenci Úřadu práce. Podle délky nezaměstnanosti byly na Úřadu práce nejvíce uchazeči déle než 24 měsíců a jednalo v roce 2018 o 3 918 uchazečů. V okrese Bruntále, lze vidět došlo k výraznému poklesu v průběhu pětiletého období. V roce 2018 byl výdaj u příspěvku na živobytí 727 Kč na obyvatele, kdy oproti roku 2014 došlo k poklesu o 61,72 %. Důvodem tohoto výrazného poklesu je, že došlo ve sledovaném období k snížení podílu nezaměstnaných osob, a to o 7,5 p. b. Došlo také k poklesu počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce. V roce 2018 bylo okrese Bruntále 3 818 uchazečů o

zaměstnání, z toho 1 534 uchazečů mělo výuční list a 1 264 uchazečů základní vzdělání. Nejvyšší počet uchazečů v evidenci Úřadu práce si našli do 3 měsíců zaměstnání.

Nejnižší výdaje v průběhu pětiletého období měl okres Frýdek-Místek. V roce 2018 připadal na 1 obyvatele výdaj u příspěvku na živobytí ve výši 161 Kč. Důvodem takto nízkých výdajů je hlavně, že ze všech okresů měl právě Frýdek-Místek nejnižší podíl nezaměstnaných osob. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob v okrese Frýdku-Místku 3 %. Naopak co se týče počtu uchazečů o zaměstnání, zaznamenal Frýdek-Místek vyšší počet než okres Bruntál. V roce 2018 bylo v evidenci Úřadu práce 4 538 uchazečů o zaměstnání, z toho 2 054 uchazečů mělo výuční list a 813 uchazečů základní vzdělání. Mezi další okresy, které měly v průběhu sledovaného období nízké výdaje, patří okresy Nový Jičín a Opava. V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných osob v Opavě 3,06 % a v okrese Novém Jičíně 3,07 %. V tabulce 4.10 je uvedený vývoj výdajů na doplatky na bydlení na 1 obyvatele v okresech Moravskoslezského kraje za sledované období. 2014-2018.

Tabulka 4.10 – Vývoj výdajů na doplatek na bydlení

Okresy	Výdaje na doplatek na bydlení na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	654	601	512	396	264
Frýdek-Místek	150	133	105	90	86
Karviná	841	886	889	796	638
Nový Jičín	251	217	177	139	119
Opava	144	141	128	121	104
Ostrava-město	1 096	1 136	1 085	929	736

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Výdaje na doplatky na bydlení na 1 obyvatele většinou ve sledovaném období klesaly. Nejvyšší výdaje v průběhu pětiletého období na obyvatele měli okresy Ostrava-město a Karviná. V Ostravě-město byly nejvyšší výdaje v roce 2015, a to 1 136 Kč na 1 obyvatele. Důvodem těchto vyšších výdajů je, že došlo k novelizaci zákona pomoci v hmotné nouzi a podstatné změny se týkaly hlavně vyplácení dávky doplatku na bydlení. Lze, vidět, že poté docházelo od roku 2015 k poklesu. V okrese Ostravě-město nedošlo ve sledovaném období k žádnému vyhlášení bezdoplatkových zón, ale až v roce 2019 došlo k vyhlášení účinné bezdoplatkové zóny v městském obvodu Ostrava-Jih. Dalším okresem, který měl vysoké výdaje u doplatku na bydlení je okres

Karviná. Okres Karviná měla v průběhu pětiletého období nejvyšší výdaj v roce 2016, a to 889 Kč na obyvatele. Důvodem těchto vyšších výdajů hlavně souvisí se změnou vyplacené doplatku na bydlení. Poté od roku 2016 docházel k poklesu výdajů. V okrese Karviné si jako první město Bohumín vyhlásilo v roce 2017 bezdoplatkové zóny na svém území, a poté se přidalo v roce 2018 i město Karviná a v roce 2019 si vyhlásilo bezdoplatkovou zónu město Orlová.

Nejnižší výdaje na 1 obyvatele u doplatku na bydlení měli ve sledovaném období okresy Frýdek-Místek, Opava a Nový Jičín. U všech těchto okresů docházelo v průběhu pětiletého sledovaného období k poklesu výdajů. V roce 2018 činil v okrese Frýdek-Místek výdaj na 1 obyvatele 86 Kč. V okrese Opava připadal v roce 2018 na 1 obyvatele výdaj ve výši 104 Kč. V okrese Novém Jičíně byl v roce 2018 výdaj na 1 obyvatele u doplatku na bydlení ve výši 119 Kč. V další tabulce 4.11 je znázorněn vývoj výdajů na mimořádnou okamžitou pomoc na 1 obyvatele v okresech MSK za sledované období.

Tabulka 4.11 – Vývoj výdajů na mimořádnou okamžitou pomoc

Okresy	Výdaje na mimořádnou okamžitou pomoc na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	41	39	26	17	15
Frýdek-Místek	6	7	5	4	4
Karviná	23	20	15	16	7
Nový Jičín	9	8	6	5	5
Opava	4	5	4	4	3
Ostrava-město	21	23	15	9	6

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

V průběhu pětiletého období měli v některých okresech Moravskoslezského kraje výdaje na mimořádnou okamžitou pomoc na 1 obyvatele kolísaví charakter. Důvodem je hlavně, že v některých částech okresů MSK došlo v průběhu sledovaného období k mimořádným událostem jako například vichřice, povodeň, požáry a další události a tím pádem lidé tuto jednorázovou dávku více využívaly, než v jiných v okresech. Nejvyšší výdaje na 1 obyvatele evidoval okres Bruntál, kdy v roce 2018 se jednalo o 15 Kč na obyvatele, ale oproti roku 2014 došlo k poklesu o 63,41 %. Na druhé straně nejnižší výdaje na 1 obyvatele u dávky mimořádné okamžité pomoci měl ve sledovaném období okres Opava. V roce 2018 činily výdaje 3 Kč na obyvatele. V níže uvedené tabulce je uveden vývoj vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje za pětileté období.

Tabulka 4.7 – Vývoj vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi

Okresy	Celkový počet dávek pomoci v hmotné nouzi				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	65 484	61 030	51 853	40 658	29 851
Frydek-Místek	46 636	42 596	34 604	28 699	22 993
Karviná	175 695	177 012	170 076	152 226	117 697
Nový Jičín	46 492	39 741	33 022	27 955	22 241
Opava	39 826	39 158	33 820	29 198	23 117
Ostrava-město	246 505	245 480	229 064	199 885	156 430

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Lze zaznamenat, že celkový počet dávek pomoci v hmotné nouzi klesal ve všech okresech Moravskoslezského kraje. Nejvíce vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi bylo v okresech Ostravě-město a Karviné. Důvodem je hlavně, že v těchto okresech je vysoký podíl nezaměstnaných osob ve věku 15-64 let a velký počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidencích Úřadu práce. Jedná se o okresy, které jsou zasaženy hlavně strukturální nezaměstnaností. Dalším důvodem je, že v okresech Ostravě - městě a Karviné je hodně lidí, kteří se nacházejí v exekucích. V roce 2018 bylo v Ostravě – město 36 802 osob v exekuci a celkový počet exekucí činil 241 116. V okrese Karviné v roce 2018 bylo 27 815 lidí v exekuci a celkem se jednalo o 151 269 exekucí. Pokud se osoby nacházejí v exekucích, tak se jim nevyplatí a je to pro ně nevýhodné chodit do práce. Lze vidět, že docházelo ve sledovaném období i v těchto okresech k poklesu celkových t vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi.

Nejméně vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi byly v okresech Nový Jičín, Frydek-Místek, Opava nebo Bruntál. Důvodem je hlavně, že v těchto uvedených okresech byla ve sledovaném období nízký podíl nezaměstnaných osob a nízký počet uchazečů o zaměstnání v evidencích Úřadu práce. V okrese Bruntálu lze vidět, že v roce 2018 poklesly vyplacené dávky oproti roku 2014 o 54,51 % a jedná se tak o nejvýraznější pokles za sledované období u vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi. Mezi hlavní důvod může patřit, ve městě Bruntálu je nejvyšší počet vyhlášených bezdoplatkových zón, a jedná se o 22 ulic, kde je zakázán vyplácet nově příchozím lidem doplatky na bydlení.

5 Závěr

Diplomová práce byla rozdělena do pěti kapitol včetně úvodu a závěru. V teoretické části se diplomová práce zaměřovala na hmotnou nouzi jako sociální událost. V praktické části byly zhodnoceny vyplacené dávky v okresech Moravskoslezského kraje ve sledovaném pětiletém období (2014-2018), a sledován byl počet a objem vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje s přihlédnutím na sociálně ekonomickou situaci v daných okresech.

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit objem a strukturu vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje při zohlednění sociálně-ekonomické situace v těchto okresech za sledované pětileté období, tedy od roku 2014 do roku 2018.

V průběhu pětiletého období byly nejvyšší výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v okresech Ostrava-město a Karviná. Důvodem takto vysokých výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi je, že se jedná o strukturálně postižené okresy, kde je vysoký podíl nezaměstnaných lidí. Dalším důvodem je, že se v těchto okresech nachází velký počet uchazečů o zaměstnání v evidencích Úřadu práce. Problémem je také, že v těchto okresech bylo ve sledovaném období, nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání, kteří byli v evidenci Úřadu práce déle než 24 měsíců- Mezi hlavní důvod patří nízká vzdělanost, kdy značná část uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce měla v těchto okresech ve sledovaném období pouze nejvyšší dosažené vzdělání základní či s výučním listem. Naopak nejnižší výdaje byly průběhu pětiletého období v okresech Frýdek-Místek, Nový Jičín a Opava.

Největší poklesu celkových výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi v průběhu pětiletého období zaznamenal okres Bruntál. Hlavním důvodem je, že v tomto okrese došlo ve sledovaném období k výraznému k poklesu podílu nezaměstnaných osob. V okrese Bruntálu také došlo k poklesu počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce. Dalším důvodem takto výrazného poklesu může být, že v tomto okrese se od roku 2017 vyhlásilo přes 22 bezdoplatkových zón, což je nejvyšší počet ze všech okresů v Moravskoslezském kraji. Výrazný pokles celkových výdajů měl v průběhu pětiletého

období také okres Nový Jičín. Okres Nový Jičín měl také nejnižší podíl nezaměstnaných osob, ale hlavně měl ze všech okresů nejnižší počet uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce. Dalším důvodem je, že okres Nový Jičín patřil ve sledovaném období k okresům, které měly nízký počet osob v exekucích. Na druhé straně nejnižší pokles celkových výdajů nadávky pomoci v hmotné nouzi měl ve sledovaném období okres Karviná.

Na základě cíle diplomové práce byla stanovena hypotéza, a to *objem vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje budou klesat v důsledku zlepšení sociálně ekonomické situace*. Tato uvedená hypotéza se potvrzuje. Dávky pomoci v hmotné nouzi ve sledovaném období klesaly ve všech okresech MSK. Důvodem těchto klesajících výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi je hlavně, že ve sledovaném období byla dobrá ekonomická situace v ČR, nejnižší míra nezaměstnanosti a tím i související vyšší platy. Na druhé straně ale, lze očekávat, že v roce 2020 i dalších letech dojde v nárůstu výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi, z důvodu pandemie, která zasáhla celý svět.

Mnoho odborníků, kteří se zabývají touto problematikou dávek pomoci v hmotné nouzi, vidí hlavní nedostatek v tom, že v České republice zcela chybí zákon o sociálním bydlení, kdy tento zákon je jediným řešením jak pomoci lidem, kteří se nacházejí v hmotné nouzi. Od roku 2017 lze vyhlášovat na území ČR tzv. bezdoplatkové zóny, kdy tyto zóny dopadají hlavně na lidi, kteří potřebují někde bydlet, a nelze říci, že to má vliv na obchodníky s chudobou. Zákon o sociálním bydlení by mohl zamezit obchodu s chudobou a hlavně tento zákon by pomohl mnoha lidem, kteří se nacházejí v nepříznivé situaci.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

- [1] KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. 269 s. ISBN 978-80-245-2096-4.
- [2] DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.
- [3] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 566 s. ISBN 978-80-7478-921-2.
- [4] TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.
- [5] KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.
- [6] MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1999. Základy sociologie, sv. 6. ISBN 80-85850-61-3.
- [9] DURDISOVÁ, Jaroslava. *Sociální politika v ekonomické praxi: (vybrané problémy)*. V Praze: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0850-8.
- [11] KELLER, Jan. *Exkluze jako sociální problém a jako otázka metodologická*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. 59 s. ISBN 978-80-7464-490-0.
- [12] MAREŠ, Petr a Tomáš SIROVÁTKA. Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začlenování (inkluzie). *Sociologický časopis/ Czech Sociological Review*, Praha, 2008, roč. 44, č. 2, s. 113-138. ISSN 0038-0288.
- [13] PLATT, Lucinda and Hartley DEAN, eds. *Social Advantage and Disadvantage*, Oxford: Oxford University Press, 2016, 392 p. ISBN 978019737070.

Elektronické dokumenty a ostatní

- [7] Životní a existenční minimum od 1. dubna 2020. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/zivotni-a-existencni-minimum-od-1.-dubna-2020>
- [8] Vláda přijala návrh ministryně Jany Maláčové na zvýšení životního a existenčního minima. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/vlada-prijala-navrh-ministryne-jany-malacove-na-zvyсени-zivotního-a-existencního-minima>
- [10] Nařízení vlády č. 347 ze dne 9. prosince 2019, kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostřední a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém

pracovním prostředí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2019, částka 146. Dostupný také z: <http://www.sagit.cz/info/sb19347>.

[14] Pomoc v hmotné nouzi. *MPSV* [online]. [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-v-hmotne-nouzi#hnno>

[15] Zákon č. 111 ze dne 31. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006 částka 37. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111/zneni-20190101>

[16] Příjmy a životní podmínky domácností - 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>

[17] Příjmy a životní podmínky domácností - 2017. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-rn2to6gtkz>

[18] Příjmy a životní podmínky domácností - 2016. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2016>

[19] Příjmy a životní podmínky domácností - 2015. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti>

[20] Příjmy a životní podmínky domácností - 2014. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2014>

[21] Poukázky v hmotné nouzi. *Institut pro sociální inkluzi* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <http://socialniinkluze.cz/wp-content/uploads/2018/06/A4-poukazky-pruzkum-tisk.pdf>

[22] Polemika Aleny Zieglerové: „Dva roky vyhlašování bezdoplatkových zón. Méně dávek, více bídy“. *Fórum sociální politiky* [online]. 2019, **13**(5), 40 [cit. 2020-04-26]. Dostupné z: <https://www.vupsv.cz/download/rok-2019-05/?wpdmdl=7413&refresh=5e0f6e8274c7f1578069634>

[23] Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018. Dostupný také z: <https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2019/04/Zpr%C3%A1va-o-vylou%C4%8Den%C3%AD-z-bydlen%C3%AD-za-rok-2018.pdf>

[24] Vybrané údaje o sociálním zabezpečení - 2018: Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvek na péči. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2018>

[25] Informace o vyplacených dávkách. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/informace-o-vyplacenych-davkach>

[26] Vybrané údaje o sociálním zabezpečení - 2017: Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvek na péči. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2017>

[27] Vybrané údaje o sociálním zabezpečení - 2016: Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvek na péči. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2016>

[28] Vybrané údaje o sociálním zabezpečení - 2015: Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvek na péči. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2015>

[29] Vybrané údaje o sociálním zabezpečení - 2014: Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvek na péči. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2014>

[30] Výskyt sociálně vyloučených lokalit v ČR a podle krajů. *ESFCR: MPSV* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index9ba9.html?page=3>

[31] Charakteristika Moravskoslezského kraje. *Krajská správa ČSÚ v Ostravě* [online]. 2019 [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje

[32] Okresy České republiky. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=31737>

[33] Mapa exekucí za jednotlivé okresy. *Mapa exekucí* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

[34] Interní materiál o počtu a objemu vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v okresech Moravskoslezského kraje z Úřadu práce v Ostravě

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MSK – Moravskoslezský kraj

ORP – Obec s rozšířenou působností

UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

ÚP – Úřad práce

ŽM – Životní minimum

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 13. května 2020

Nikola Baránková

.....
Bc. Nikola Baránková

Seznam příloh

Příloha 1 – Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR 2008-2018

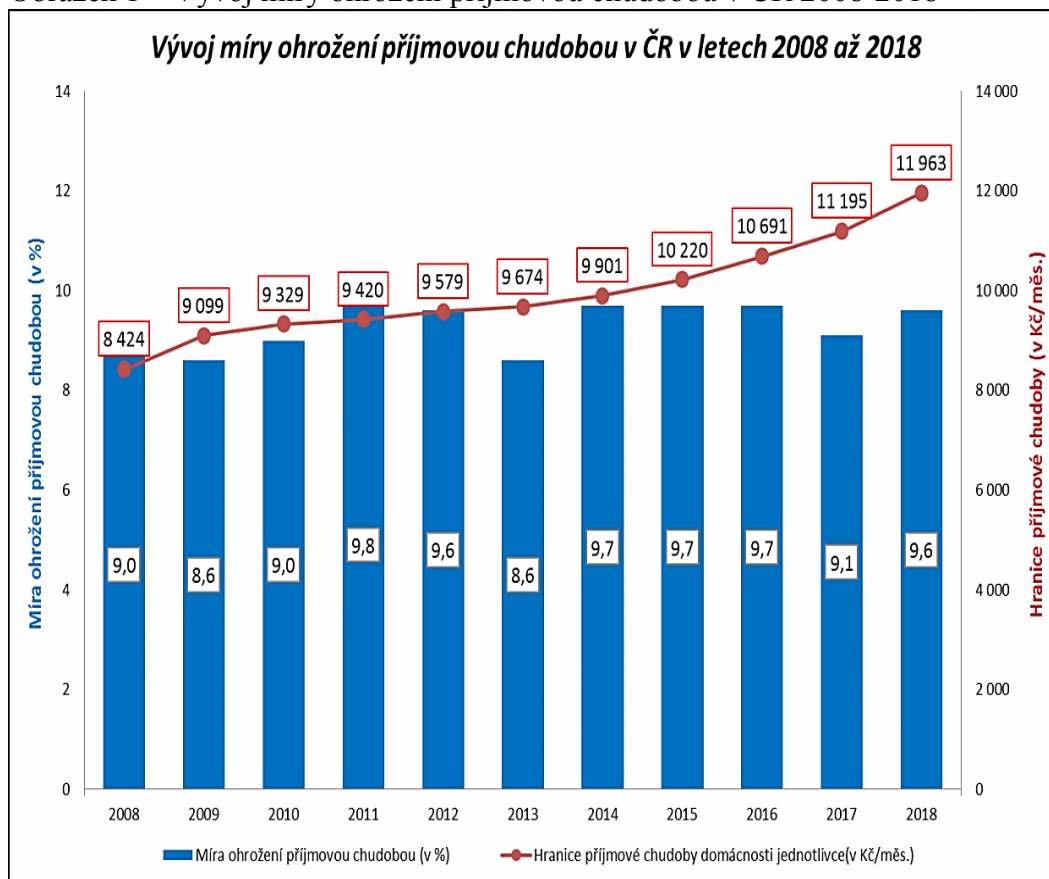
Příloha 2 – Nízká pracovní intenzita v ČR v letech 2014-2018

Příloha 3 – Vývoj minimální mzdy v ČR v letech 2013-2020

Příloha 4 – Absolutní a relativní vyjádření dávek pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele v okresech MSK

Příloha 1 – Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR 2008-2018

Obrázek 1 – Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR 2008-2018

Zdroj: Český statistický úřad, 2020

Příloha 2 – Nízká pracovní intenzita v ČR v letech 2014-2018

Tabulka 1 - Nízká pracovní intenzita v České republice

%	2014	2015	2016	2017	2018
podíl osob (0-59 let) žijících v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou	7,6	6,8	6,7	5,5	4,5
- muži	6,8	6,0	6,2	5,1	4,3
- ženy	8,4	7,8	7,2	5,9	4,7
- 0-17 let	9,4	8,2	8,3	6,2	4,6
- 18 -24 let	4,2	4,8	6,5	4,9	2,3
- 25-49 let	5,7	5,3	5,0	4,3	3,8
- 50-59 let	12,4	10,5	9,5	8,3	7,4
-pracující celkem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- nezaměstnaní	43,0	41,2	46,4	41,7	43,6
- důchodci	60,2	50,7	50,4	60,1	75,1
- ostatní neaktivní	17,6	17,4	17,2	17,1	15,7
- domácnosti bez dětí celkem	9,3	8,7	7,6	7,2	6,6
- domácnosti jednotlivců	16,1	18,7	16,0	11,8	10,2
- domácnosti se závislými dětmi celkem	6,7	5,9	6,2	4,6	3,4
- neúplné rodiny, alespoň 1 závislé dítě	30,5	26,2	29,4	25,3	20,3
- 2 dospělí, 1 závislé dítě	3,5	3,3	2,8	2,8	2,6
- 2 dospělí, 2 závislé děti	3,1	3,1	3,2	1,6	1,0
- 2 dospělí, 3 závislé děti	12,5	13,1	10,0	6,5	2,8

Zdroj: České statistický úřad, 2020, vlastní úprava

Příloha 3 – Vývoj minimální mzdy v ČR v letech 2013-2020

Tabulka 1 - Vývoj minimální mzdy v ČR 2013-2020 v Kč

Rok	Minimální mzda za měsíc	Minimální mzda za hodinu
2013	8 500	50,6
2015	9 200	55
2016	9 900	58,7
2017	11 000	66
2017	12 200	73,2
2019	13 350	79,8
2020	14 600	87,3

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019, vlastní zpracování

Příloha 4 – Absolutní a relativní vyjádření dávek pomoci v hmotné nouzi na 1 obyvatele v okresech MSK

Tabulka 1 – Absolutní vyjádření výdajů na příspěvek na živobytí na 1 obyvatele

Okresy	Absolutní vyjádření příspěvku na živobytí na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	1 899	3 643	5 109	6 199	6 926
Frýdek-Místek	396	749	1 027	1 244	1 405
Karviná	1 543	3 075	4 511	5 727	6 613
Nový Jičín	639	1 172	1 586	1 904	2 137
Opava	561	1 081	1 509	1 843	2 084
Ostrava-město	1 879	3 732	5 462	6 930	8 017

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Tabulka 2 - Relevantní vyjádření celkových výdajů příspěvku na živobytí na 1 obyvatele

Okresy	v %				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	27,41	25,18	21,17	15,74	10,50
Frýdek-Místek	28,19	25,12	19,79	15,44	11,46
Karviná	23,33	23,17	21,71	18,39	13,40
Nový Jičín	29,90	24,94	19,37	14,88	10,90
Opava	26,92	24,95	20,54	16,03	11,56
Ostrava-město	23,44	23,11	21,57	18,31	13,56

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Tabulka 3 – Absolutní vyjádření výdajů na doplatek na bydlení na 1 obyvatele

Okresy	Absolutní vyjádření doplatku na bydlení na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	654	1 255	1 767	2 163	2 427
Frýdek-Místek	150	283	388	478	564
Karviná	841	1 727	2 616	3 412	4 050
Nový Jičín	251	468	645	784	903
Opava	144	285	413	534	638
Ostrava-město	1 096	2 232	3 317	4 246	4 982

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Tabulka 4 – Relevantní vyjádření celkových výdajů příspěvku na živobytí na 1 obyvatele

Okresy	v %				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	26,95	24,76	21,10	16,32	10,88
Frýdek-Místek	26,60	23,58	18,62	15,96	15,25
Karviná	20,77	21,88	21,95	19,65	15,75
Nový Jičín	27,80	24,03	19,60	15,39	13,18
Opava	22,57	22,10	20,06	18,97	16,30
Ostrava-město	22,00	22,80	21,78	18,65	14,77

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Tabulka 5 – Absolutní vyjádření výdajů na mimořádnou okamžitou pomoc na 1 obyvatele

Okresy	Absolutní vyjádření mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	41	80	106	123	138
Frýdek-Místek	6	13	18	22	26
Karviná	23	43	58	74	81
Nový Jičín	9	17	23	28	33
Opava	4	9	13	17	20
Ostrava-město	21	44	59	68	74

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

Tabulka 6 – Relevantní vyjádření celkových výdajů mimořádné okamžité pomoci na 1 obyvatele

Okresy	v %				
	2014	2015	2016	2017	2018
Bruntál	29,71	28,26	18,84	12,32	10,87
Frýdek-Místek	23,08	26,92	19,23	15,38	15,38
Karviná	28,40	24,69	18,52	19,75	8,64
Nový Jičín	27,27	24,24	18,18	15,15	15,15
Opava	20,00	25,00	20,00	20,00	15,00
Ostrava-město	28,38	31,08	20,27	12,62	8,11

Zdroj: Úřad práce, 2014-2018, vlastní úprava

